

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ
ALİ EFDAL ÖZKUL**

DERS : KIBRIS TÜRK TARİHİ

KONU : KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ

EÐA

GÜNGÖR

20034460

3-C

KAYNAKLAR:

-*SABAHATTİN İSMAIL, KİBRİS CUMHURİYETİ'NİN DOĞUŞU - ÇÖKÜŞÜ
VE KKTC'NİN KURULUSHU (1960-1983)*

-*H. FİKRET ALASYA, KKTC CUMHURİYETİ TARİHİ*

-*INTERNET*

-*HALKIN SESİ GAZETESİ*

KİBRİS TÜRKLERİNİN KURDUĞU DEVLETLER:

Kıbrıs Cumhuriyeti; 16 Ağustos 1960

Genel Komite; 21 Aralık 1963 Rum saldırının başlaması ile birlikte Genel Komite oluşturulur.

Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi; Rumların Geçitkale ve Boğaziçi'ne saldırının ardından 27 Aralık 1967'de oluşturulur. Yasama, Yürütme ve Yargı işleri "Temel Kurallar" uyarınca yürütülmeye başlanmıştır.

Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi; 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış harekatı'nın ardından 1 Ekim 1974'te başlatılır. Barış Harekatının yarattığı yeni koşullar ışığında yönetim erki geliştirilir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti; 13 Şubat 1975'te ilan edilir. 24 Şubat 1975'te Kurucu Meclis oluşturulur. Kurucu Meclis tarafından hazırlanan anayasa 8 Haziran 1976 da Halkoylamasına sunulur. 20 Haziran 1976'da da, yeni anayasa ışığından genel seçimler yapılır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti; 15 Kasım 1983'te ilan edilir. Kıbrıs Türk Federe Meclisi'nin 15 Kasım 1983 tarihli Olağanüstü Birleşiminde Bağımsızlık Bildirisi okunur ve onaylanır. Federe Meclise katılan yeni üyelerle 6 Aralık 1983'te oluşturulan Kurucu Meclis, KKTC Anayasası'nı hazırlar. 5 Mayıs 1985'te Halkoylaması ile kabul edilen anayasa 7 Mayıs 1985'te Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girer.

VII. KİBRİS TÜRK FEDERE DEVLETİ'NE GİDİŞ:

1963 Kanlı Noel Olayları sonucunda, eşit statülü kurucu ortağı bulunduğu Kıbrıs Cumhuriyeti Yönetiminden silâh zoru ile atılmış bulunan Kıbrıs Türk halkı, kendi yönetimi altında bulunan bölgelerde, idarî mekanizmayı kurmak ve Türk halkına hizmet vermek məcburiyətinde kalmış ve ilk anda 21 Mayıs 1964'de "Genel Komite" adı altında bir teşkilât kurmuştur.

Kıbrıs Türk Yönetiminde bu gelişmeler yer alırken, Rum Temsilciler Meclisi, 27 Haziran 1967'de oy birliği ile ENOSİS kararı almıştır. Bu karar, bugün de yürürlüktedir.¹⁵⁶

Makarios, Türk Yönetimine ne Kıbrıs bütçesinden ne de almış olduğu dış yardımlardan hiçbir tahsisat vermemiştir ama, Türklerden vergi toplamıştır.

Zaman seyri içinde zaruretlerin neticesi olarak, "Genel Komite" 28 Aralık 1967'de, yerini "Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi"ne terk etmiştir.¹⁵⁷

Kıbrıs Türk halkın kendi yönetimini kurmasını ve üyelerini tayin etmesini müteakip, Makarios idaresi, yabancı diplomatlara "Türk Üyeler" ile temas etmemeleri ihtarında bulunmuştur. Bugün bile yabancı diplomatlar, Türk kesimine geçmekten çekinmekte, fakat belirli günlerde resmî kabullere katılmaktadırlar.

15 Temmuz 1970 tarihinde yer almış bulunan Genel Seçim'den sonra, Türk Yönetimi bir adım daha atarak, 18 Temmuz 1970'de "Geçici" kelimesini değiştirmiş ve "Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi" adını almıştır.

20 Temmuz 1974'de gerçekleştirilmiş bulunan ve Atina Mahkemesinin 21 Mart 1979 tarihli 2658/79 sayılı kararı ile "Türkiye'nin Zürih

156 Special News Bulletin, 7.2.1972, S. 2.

157 Kıbrıs Türk Kültür Derneği Gn. Merkezi, Ankara, 1983, Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve K.K.T.C., S. 53.

ve Londra Andlaşmaları çerçevesi içinde 'Garantör' Devlet olarak Kıbrıs'a müdahalesi yasaldır. Asıl sorumlu, haklarında dava açılan Yunanlı subaylardır." şeklinde hükme bağladığı¹⁵⁸ Kıbrıs Türk Barış Harekâtı sonucu meydana gelmiş bulunan gelişmeler neticesinde, Kıbrıs Türk halkı Kuzey'deki Türk bölgesinde toplanma imkânını bulmuştur. Bu durum 13 Şubat 1975'de Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ilân edilmesine yol açmıştır.

K.T.F.D. Başkanı Rauf R. Denktaş, bu gelişmenin sebeplerini şöyle açıklamıştır:—

1. 1960 Anayasası'nın Türk toplumuna tanıdığı hakların kullanılmasının, Kıbrıs'lı Rumlar tarafından devamlı olarak engellenmesi;
2. Türk toplumunun yıllarca tehdit ve baskı altında can ve mal güvenliklerini sağlamak amacıyla, her türlü ekonomik imkânlardan mahrum edilerek, dayanılmaz şartlar altında yaşamak zorunda bırakımları;
3. 1963-1967-1974 yıllarında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına son vermek girişim ve tehditlerine, ağır fedakârlıklara katlanarak, direnmeye mecbur edilmeleri sonunda, Rum toplumu ile birarada yaşamalarının imkânsız hale gelmesi ve iki tarafın da huzur, güvenlik ve sürekli barış sağlayacak tek yolun, yanyana fakat ayrı bölgelerde kendi iç bünyelerini oluşturacak bir sistem içinde yaşamak olduğuna inanması;
4. Bağımsız Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin kurulması yolunda yukarıdaki esasları içeren önerilerin, Rum toplumu tarafından karşılık görmemesi üzerine:

Türk toplumunun sosyal ve ekonomik yaşamının süratle yeni ve sağlıklı bir düzene kavuşturulması zorunluluğunu dikkate alarak, Türk tarafı, Kıbrıs'ın bağımsızlığına yönelebilecek her türlü girişimlere, adanın taksim veya ilhakına kesinlikle karşı olduğunu ve hiçbir yabancı amaca alet edilmemesi yolundaki azim ve kararlılığını teyit etmiştir.¹⁵⁹

Adanın bölünmesini değil, "Federal" bir sistem içinde birleşmesini öngören bir iyi niyet göstergesi olarak "Federe" kelimesi kullanılmış ve Rum tarafının da "Federe" devletini kurarak, iki bölgeli (bi-zonal), iki milli toplumlu, bağımsız ve bağlantısız Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'

158 R.R. Denktash, The Cyprus Triangle, London, 1982, S. 35.

159 Kıbrıs Türk Kültür Derneği Gn. Merkezi, Ankara, 1983, Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve K.K.T.C., S. 76, 77.

✓ nin kurulması düşünülmüştü. Halbuki Rum Yönetimi, K.T.F.D.'yi gayrimeşru, fakat kendisini meşru Kıbrıs Hükümeti olarak görmeğe devam etmiş, Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni tanıtmamış ve Uluslararası Kuruluşlarda ve formlarda "Meşru Kıbrıs Hükümeti" olarak muamele görmeğe devam etmiştir.

Halbuki 1 Ocak 1964'den itibaren Kıbrıs Rum Hükümeti, 15/16 Ağustos 1960 tarihinde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın ilgili maddelerine göre¹⁶⁰ teşekkür eden bir hükümet değildir ve Türk tarafının anayasal haklarını gasp etmiş bulunan gayrimeşru bir hükümet durumundadır.

Çünkü Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'nin bugünkü kadrosunda Anayasa icabı bulunması gereken Türk Cumhurbaşkanı Muavini, Kabine'de 3 Türk Bakan ve Temsilciler Meclisi'nde Türk Milletvekili yoktur. Kamu yönetimi de tamamen Rum hizmetliler tarafından idare edilmektedir. Bu mahiyeti ile, Kıbrıs Rum Yönetimi, bütün Kıbrıs'ı kat'iyen temsil edemez.¹⁶¹

✓ Zaten Rum-Yunan ikilisi, Makarios'un çizdiği yolda sonuna kadar uzun vaadeli mücadeleye devam edeceklerini ve ada'nın her tarafında Yunan bayraklarının dalgalanmasını sağlayacaklarına dair ENOSİS yeminlerini tekrarlamaları¹⁶² karşısında, İkili Görüşmelerden olumlu nticeye varılması beklenemez.

✓ 13 Mayıs 1983 tarihinde B.M. Güvenlik Konseyi'nde alındırmış olduğu kararla¹⁶³ Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ortadan kaldırılmasına dair eline koz geçmiştir.

✓ S.Kyprianou'nun telkini ile, Bağlantısızlar Temas Grubunca hazırlanmış bulunan tasarıının B.M.'lerde 13 Mayıs 1983'de 103 oyla kabul edilmiş olması ve Rum-Yunan ikilisinin zafer kazandıkları yolundaki açıklamaları karşısında, Kıbrıs Türk toplumunda mevcut bulunan bütün kuruluşlar, 20 Mayıs 1983 günü K.T.F.D. Devlet Başkanı Rauf

160 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası, mad. 1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 21 H. Fikret Alasya, "V. Milletlerarası Türkoloji Konresi, 23-30 Eylül 1985, İstanbul, "Kıbrıs'ta Hükümet Meselesi".

161 B.M. Genel Kurulu'nda 13 Mayıs 1983'de Coşkun Kirca'nın konuşması, A/37/PV. 120 sayılı B.M. Belgesi.

162 H. Fikret Alasya, Yeminler Tazelendi. Bozkurt, 24.7.1979 Özay Yiğit, Görüşmeler ve Rum Liderliği, YÖN, 23.6.1997 Çağatay H. Göksu, Rumları Gerçekci ve İyi Niyetli Olmaya Davet Ediyoruz, YÖN, 23.6.1979.

163 Z.M. Nedjatgil, Turkish Republic of Northern Cyprus, 1983, Nocasia, S. 18. General Assembly Resolution, (A/37/L.83, of May 1983).

R.Denkaş'a bağımsızlık talep eden bir muhtıra vermişlerdir. Devlet Başkanı muhtırayı kabul etmiştir. Federe Meclis, Türk halkın bu arzusunu dikkate alarak, 17 Haziran 1983 günü, 5 Kasım 1976 tarihli kararını kaldırılmış ve Self-Determinasyon'a imkân veren kararı almıştır.

VIII. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Kıbrıs Türk Federe Devleti, bu durum karşısında, varlığını korumak için çıkış yolunu aramaya başlamış, ilk adım olarak Federe Meclis, 5 Kasım 1976'da almış olduğu iki bölgeli (bizonal), iki toplumlu, bağımsız, bağlantısız, Federal Kıbrıs Cumhuriyeti kurulması hakkındaki kararını kaldırılmış ve Kıbrıs Türk halkına Self-Determinasyon imkânı veren 17.6.1983 tarihli yeni bir karar almıştır.

Kıbrıs Türk halkı 1960 yılında, Türklerin ada üzerinde değişik bölgelerde dağınık vaziyette yaşamakta olmalarından dolayı, Self-Determinasyon haklarını Kıbrıs Cumhuriyeti lehinde kullanmıştı. Fakat 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Türk Barış Harekâti'ndan sonra Denktaş-Klerides mutabakatı neticesinde, gönüllü nüfus değişmesi sebebiyle, Kıbrıs Türk halkı Türk bölgesinde güvenlik içinde yaşama imkânını bulduğundan dolayı, Self-Determinasyon hakkını¹⁶⁴ artık kendi bağımsızlığı lehinde kullanacak duruma gelmişti.

Esasen B.M. Anayasası'nın I. maddesi gibi "Medeni ve Siyasi Hakkılarla İlgili Milletlerarası Sözleşme"nin I. maddesi de Kıbrıs Türk halkının 'kendi kaderini tayin' konusundaki hakkını tanır.

Ayrıca, "Evrensel İnsan Hakları Bildirisinin I. maddesinde de "bütün insanlar haysiyet ve hakları bakımından eşit ve hür doğmuşlardır." denmektedir.¹⁶⁵ Temel İnsan Haklarıyla ilgili milletlerarası belgelerin hepsinde, insanlar arasında ırk, renk, dil, din ve milli menşe ayrılmayıcağı vurgulanmaktadır. Temel ilkelerin böyle öngörmüş olmasına rağmen, Kıbrıs Rum Yönetimi tamamen ırkçı ve ENOSİS'ci bir politika takip ederek, Kıbrıs Türk halkını Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasında yer almış bulunan bütün siyasi, sosyal, idarî haklardan ve ekonomik

¹⁶⁴ Necati M. Ertekün, The Cyprus Dispute, Nicosia, 1984, S. 2, 3.

Zaim M. Necatigil, K.K.T.C.Başsavcısı., K.K.T.C.'nin Hukuki Statüsü Nedir? 1984, Haziran ayında Boğaziçi Ünv.sinde tertiplenen Sempozyumda sunulmuş tebliğ, S. 11, 12, 13.

¹⁶⁵ Z.M.Nedjatigil, Turkish Republic of Northern Cyprus In Perspective, Nicosia, 1983, S. 9, 10, 11.

Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Kuruluşu

13 Şubat 1975'de toplanan Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi Meclisi, oy birliği ile Kıbrıs Türk Federe Devletini ilan etmiş ve yeni devletin anayasası ile seçim yasasını yapması için Türk toplumunun tüm kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile bir Kurucu Meclis'in oluşturulmasını kararlaştırmıştır.

13 Şubat 1975'de ilan edilen Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluş bildirisini, Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi Meclisi'nde Yönetim Başkanı Rauf Denktaş tarafından okunmuştur. Bildiride şu ifadeler yer almıştır:

"Muhtar Kıbrıs Türk Yönetiminin Bakanlar Kurulu ve Yasama Meclisi, 13 Şubat 1975'de Lefkoşa'de ortak bir toplantı yaparak ve aşağıdaki vakıaları göz önünde tutarak;

- Kıbrıs Türk Toplumu, Kıbrıslı Rumlar tarafından Anayasa uyarınca haiz olduğu hakları kullanmaktan alıkonmuştur.

- Kıbrıs Türk Toplumu, varlıklarını korumak ve can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla toplanmış oldukları bölgelerde uzun yıllar bütün iktisadi haklarından ve olanaklarından mahrum edilerek ve tehdit ve baskı altında tahammül edilemez şartlar içinde yaşamak zorunda bırakılmıştır.

- Kıbrıs Rumlarının 1963, 1967, 1974 yıllarında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına son vermek girişim ve tehditleri karşısında, Cumhuriyetin kurucularından biri olan Kıbrıs Türk Toplumu, ağır fedakarlıklar pahasına bu girişimlere karşı koymak zorunda bırakılmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucularından olan Kıbrıslı Rumlar ile bir arada yaşamak olanağının bulunmadığı sonucuna vararak; ve Adaya sükunet, güvenlik ve devamlı bir barışın getirilmesi için iki toplumun her birisi kendi bölgesinde, kendi iç yapısını düzenleyerek, yan yana yaşamaları gereği sonucuna vararak; ve

Kıbrıs Rum Toplumunun yukarıdaki esaslar uyarınca bağımsız bir Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin kurulması yolunda herhangi bir yapıçı tutum içine girmediğini dikkate alarak; ve

Kıbrıs Rum Toplumunun sosyal ve iktisadi hayatının yeni ve sağlıklı bir düzene tabi kılınması gerektiğini göz önünde tutarak; ve

Kıbrıs'ın bağımsızlığına karşı olan ve bölünmesi veya herhangi bir başka devletle birleşmesi yolundaki her girişime kesinlikle karşı koymak inanç ve kararını teyit ederek; ve

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağlantısızlık statüsünün gereğine inanarak ve adanın yabancı çıkarlara hizmet etmesine izin vermeme kararını beyan ederek; ve

Kendi bölgelerinde gelecekteki bağımsız Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına yol açacak dönemin hukuki esasını yaratmak gereğini göz önünde bulundurarak; ve

Nihai amacın iki bölgeli bir federasyon çerçevesinde Kıbrıs Rum Toplumuyla birleşmek olduğunu teyit ederek;

Temel maddeleri milletlerarası hukuka uygun olarak milletlerarası anlaşmalarla saptanmış

olan cumhuriyetin 1960 Anayasasının aynı usulle Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin anayasası olarak değiştirilmesine ve Federal Cumhuriyetin kurulmasına kadar muhtar Kıbrıs Türk Yönetiminin yeniden düzenlenmesi ve teşkilatlanmasının gereklili Olduğunu kararlaştırmıştır.

Bu amaçla muhtar Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanının başkanlığı ile bir Kurucu Meclis kurulmasına karar verilmiştir."

Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Kuruluşu (13 Şubat 1975)

İkinci Barış Harekatı'nın hemen ardından 25-26 Ağustos 1974 tarihinde BM Genel Sekreteri Kıbrıs'a gelmiş ve toplumlar arasında ikili görüşmelerin başlatılmasını istemiştir. 28 Aralık 1967 tarihinde Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi'nin ilanından sonra ikinci aşama 13 Şubat 1975 günü Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ilanı ile gerçekleşti.

İşte bu ortamda çok partili demokratik parlamentler sisteme geçme ve eşitlik temelinde bir federasyon için, gerekli olan federe birimlerin Türk kanadını oluşturma amacıyla, 13 Şubat 1975'de toplanan Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi Meclisi, oy birliği ile Kıbrıs Türk Federe Devletini ilan etmiş ve yeni devletin anayasası ile seçim yasasını yapması için Türk toplumunun tüm kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile bir Kurucu Meclis'in oluşturulmasını kararlaştırmıştır.

13 Şubat 1975'de ilan edilen Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluş bildirisi, Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi Meclisi'nde Yönetim Başkanı Rauf Denktaş tarafından okunmuştur.

Bildiride şu ifadeler yer almıştır:

"Muhtar Kıbrıs Türk Yönetiminin Bakanlar Kurulu ve Yasama Meclisi, 13 Şubat 1975'de Lefkoşa'de ortak bir toplantı yaparak ve aşağıdaki vakıaları göz önünde tutarak;

- Kıbrıs Türk Toplumu, Kıbrıslı Rumlar tarafından Anayasa uyarınca haiz olduğu hakları kullanmaktan alıkomenmiştir.**
- Kıbrıs Türk Toplumu, varlıklarını korumak ve can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla toplanmış oldukları bölgelerde uzun yıllar bütün iktisadi haklarından ve olanaklarından mahrum edilerek ve tehdit ve baskın altında tahammül edilemez şartlar içinde yaşamak zorunda bırakılmıştır.**
- Kıbrıs Rumlarının 1963, 1967, 1974 yıllarında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına son vermek girişim ve tehditleri karşısında, Cumhuriyetin kurucularından biri olan Kıbrıs Türk Toplumu, ağır fedakarlıklar pahasına bu girişimlere karşı koymak zorunda bırakılmıştır.**

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucularından olan Kıbrıslı Rumlar ile bir arada yaşamak olanağının bulunmadığı sonucuna vararak; ve Adaya sükunet, güvenlik ve devamlı bir barışın getirilmesi için iki toplumun her birisi kendi bölgesinde, kendi iç yapısını düzenleyerek, yan yana yaşamaları gereği sonucuna vararak; ve

Kıbrıs Rum Toplumunun yukarıdaki esaslar uyarınca bağımsız bir Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin kurulması yolunda herhangi bir yapıçı tutum içine girmedigini dikkate alarak; ve

Kıbrıs Rum Toplumunun sosyal ve iktisadi hayatının yeni ve sağlıklı bir düzene tabi kılınması gereğini göz önünde tutarak; ve

Kıbrıs'ın bağımsızlığına karşı olan ve bölünmesi veya herhangi bir başka devletle birleşmesi yolundaki her girişime kesinlikle karşı koymak inanç ve kararını teyit ederek; ve

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağlantısızlık statüsünün gereğine inanarak ve adanın yabancı çıkarlara hizmet etmesine izin vermeme kararını beyan ederek; ve

Kendi bölgelerinde gelecekteki bağımsız Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına yol açacak dönemin hukuki esasını yaratmak gereğini göz önünde bulundurarak; ve

Nihai amacın iki bölgeli bir federasyon çerçevesinde Kıbrıs Rum Toplumuyla birleşmek olduğunu teyit ederek;

Temel maddeleri milletlerarası hukuka uygun olarak milletlerarası anlaşmalarla saptanmış olan cumhuriyetin 1960 Anayasasının aynı usulle Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin anayasası olarak değiştirilmesine ve Federal Cumhuriyetin kurulmasına kadar muhtar Kıbrıs Türk Yönetiminin yeniden düzenlenmesi ve teşkilatlanmasının gerekli Olduğunu kararlaştırmıştır.

Bu amaçla muhtar Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanının başkanlığı ile bir Kurucu Meclis kurulmasına karar verilmiştir."

KTFD'nin kurulmasından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanına kadar geçen süre, isim "federe" de olsa, devletin kökleşmesi, halkın kısa ve uzun vadeli sorunlarının çözümü ve demokratik hayatın

yerleşmesi için zorlu bir mücadele dönemini oluşturmuştur.

Bu süre içinde KTFD Anayasası tamamlanmış ve halk oylaması ile yüzde yüze yakın onay görerek, yürürlüğe girmiş, biri 1976'da, biri de 1981'de olmak üzere iki genel seçim, iki de yerel seçim yapılmış, demokratik mekanizma çalışarak her devletin karşılaştığı sorunlar, demokratik parlamentler sistemi içinde çözümlenmeye çalışılmıştır.

Yine bu süre içinde KTFD, Kıbrıs sorununa çözüm bulunabilmesi için görüşmelere açık olmuş, bu çerçevede 1977'de Makarios ile Denktaş arasında bir zirve yapılmıştır.

3 Ağustos 1977 tarihinde Makarios ölmüş; Kıbrıs'ın Rum tarafı Makarios'un yerine Demokratik Parti lideri Spiros Kyprianou'yu Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı'na seçmiştir. Ancak haklı olarak Türkiye ve Kıbrıs Türk Federe Devleti, Kyprianou'nun yalnızca Güney Kıbrıs'taki Rum yönetimini temsil edebileceğini ileri sürerek Kyprianou'nun Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı'ni tanımamıştır. Yine de Kıbrıs sorununa çözüm bulunması amacıyla 1979'da Kyprianou ile Denktaş arasında bir zirve toplantısı gerçekleşmiştir.

KTFD MECLİSİ'NİN SELF – DETERMINASYON KARARI

1981'deki Yunanistan seçimlerinde, bütün politikasını ve seçim propagandasını "Türk düşmanlığı" üzerine kuran PASOK lideri Andrea Papandrea'nın iktidara gelmesinden sonra Kıbrıs görüşmeleri sıkıntılı bir süreçte girdi. Papandrea, tam bir ENOSİS tutkunuuydu. Bu bakımdan taraflar arasındaki görüşmeler tamamen askıya alındı.

Rum-Yunan tarafı, geleneksel politikasını bir kez daha uygulamaya koyarak, konuyu BM gündemine taşıdı ve amacına da 13 Mayıs 1983'te ulaştı. Bu tarihte toplanan BM Genel Kurulu, aldığı kararlarla, 1960'dan sonra adada terör estiren Rum yönetimini ödüllendirdiyordu(1). Kararda şöyle deniyordu:

"Kıbrıs Cumhuriyeti, Kıbrıs halkın tamamı ve toprağının bütünü ile tabii kaynakları üzerinde tam ve etkili egemenlik hakkına sahiptir. Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti'nin bu hakkının kullanılmasını sağlamak için, bütün hükümetleri destek sağlamaya ve yardım etmeye çağırır."

Rumlardan BM Genel Kurulu'nda tek yanlı bir karar çıkarması üzerine durumu görünen KTFD Meclisi; 17 Haziran 1983'te, Kıbrıs Türk halkın self-determinasyon hakkını vurgulayan şu tarihi kararı aldı(2):

1) Kıbrıs Türk halkı, 1960'da kurulmuş olan iki toplulu Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucu ortaklarından biridir. Kıbrıs'ta sömürge yönetimi sona erken, egemenlik Adadaki iki toplumdan birine değil, ortaklaşa her ikisine devredilmiştir. Bağımsızlıkla ilgili bütün belgelerde imzası bulunan Kıbrıs Türk halkı, bağımsızlıkta ve egemenlikte eşit hak sahibidir.

2) Bağımsızlık ve egemenlikteki haklarını korumaya kararlı olan Kıbrıs Türk halkı, bir sömürge yönetiminden kurtulup bir başka sömürge yönetimine girmeyi asla kabul etmemiştir, bağımsızlığını yok etmek isteyen ENOSİS'ciler ve EOKA terörüne karşı sayısız şehitler vererek, bağımsız yaşama hakkını ve özgürlüğünü kahramanca savunmuştur.

3) Bütün dünya bilmelidir ki, Türk halkı Yunanistan'ın veya Kıbrıs Rumlarının Yönetimine girmeyi hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Kıbrıs hiçbir zaman Yunanistan'ın olmamıştır. Kıbrıs Türk'ü hiçbir zaman Rum tâhakkümüne boyun eğmemiştir ve eğmeyecektir. Kıbrıs Rum yönetimi, hiçbir zaman Kıbrıs Türk halkı adına konuşmak hakkına sahip olmamıştır ve olmayacağından.

4) Kıbrıs sorunu, Türk Toplumunun temel haklarının ve güvencelerinin Kıbrıs Rum Yöneticileri tarafından yok edilmeye kaldırılması, imha planları hazırlanması, silahlı saldırılara girişilmesi, gizlice ve meşru olmayan yollardan adaya 20 bin Yunan askeri getirilerek zorla ve silahla ENOSİS'in gerçekleştirilmeye çalışılması, nihayet Yunanistan'daki yönetimle Kıbrıs'taki cinayet örgütlerinin el ele vermeleri suretiyle bizzat Makarios tarafından "Yunan İstilası" diye adlandırılan bir darbe yapılması ile ortaya çıktığı halde, Kıbrıs Rum yöneticileri bu sorunun Barış Harekatından doğduğunu ileri sürerek gerçekleri çarpitmaya devam etmektedirler.

5) Kıbrıs Türk Halkının, Kıbrıs'ta iki toplulu, iki kesimli, bağımsız bağlantısız ve federal bir devlet kurulması yolunda yapıcı içten çabalar gösterdiği bir sırada, Yunan ve Kıbrıs Rum Yöneticilerinin:

- Eşit şartlarla sürdürül>mekte olan toplulararası görüşmeleri baltalayıcı ve karşılıklı güveni yok edici tutum ve davranışlara girdikleri ve bunlardan bazılarının ENOSİS hayalini diriltmeye kalkışıkları,
- Rum yöneticilerinin görüşme masasını terk edip, konuyu Kıbrıs Türk Toplumunun söz hakkını gasp ettikleri forumlara götürdükleri,
- İki kesimli, iki toplulu federasyon fikrini daha önce resmen kabul ettikleri halde bununla asla

bağdaşmayan görüşler ileri sürdükleri,

- Eşit haklara sahip olan Kıbrıs Türk halkının görüşmelere eşit şartlarla katıldığına görmezlikten gelerek, Kıbrıs sorununu, federasyon fikrine temelden ters düşecek şekilde, bir "çoğunluk-azınlık" sorunu gibi göstermeye kalkışıkları,
- Kıbrıs Türk halkının güvenliğini tam olarak korumak, toplumlar arası görüşmelerin temel ilke ve amaçları arasında yer aldığı halde, Kıbrıs Türklüğünün güvenliğini ve varlığını hiçe sayan bir tutum içine girdikleri,
- İki toplumun liderleri arasında BM Genel Sekreterinin huzurunda yapılan doruk toplantılarında varılan anlaşmaları hiçe sayarak, görüşmelerin sonuca ulaşmasını engelleyecek hareketlere girişikleri,
- İki kesimli Federal bir Cumhuriyet çatısı altında iki ulusal toplumun uzlaşmasını sağlayabilecek iyi niyet girişimlerini engelledikleri,
- 1963'ten beri iki toplumun da temsil edildiği ortak bir Meclise sahip bulunmadığı için Kıbrıs'ın 19 yıldan beri katılmadığı Avrupa Konseyi Parlamento Asamblesine, toplumlararası görüşmeler sürerken, kendi temsilcilerini, bütün Kıbrıs'ın temsilcisi olarak göndermeye çüret ettiler,
- Silahlı saldırularla, imha planlarıyla ve insanlık dışı baskılarla Kıbrıs Türk halkına bugüne kadar empoze edemedikleri tahakkümelerini, şimdi, Kıbrıs Türk halkının eşit söz hakkını gasp ederek onun katılmadığı forumlarda tek yönlü kararlar alırarak empoze etmeye çalışıkları saptanmıştır.

6) Bunca acıya, alınan bunca derse rağmen, ne Megalo İdea genişlemecilik ve yayılmacılığından, ne boş ENOSİS hayallerinden, ne de tahakküm heveslerinden vazgeçmedikleri görülen Kıbrıs Rum Yöneticileri, siyasi ve ekonomik alanlarda Kıbrıs Türk halkına karşı ayrımcı, temel haklarını reddedici ve düşmanca tutumlarını inatla sürdürmektedirler.

7) Devletin kurucu ortağı, egemenliğin sahibi olan iki ulusal toplumdan birinin, tüm devlet imkanlarından ve haklarından yararlanılarak, diğerinin ise tüm bu hak ve olanaklardan zorla ve insanlık dışı ayrımcılıkla, yoksun bırakılmasının iki ulusal toplum arasında bir uzlaşmayı veya kalıcı bir çözüme ulaşmasını güçleştirdiği meydandadır.

8) Ortak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yıkarak 1963'den beri, Kıbrıs Türk halkını yasama, yürütme, yargı organlarına ve kamu yönetimine katılmaktan silah zoru ile men eden, Kıbrıs Türkünün can güvenliğini ortadan kaldırın bütür temel hak ve hürriyetlerini elinden alan, onu devlet hizmetlerinden ve kaynaklarından yararlandırmayan, kendi vatanında vatandaş olmanın doğal sonucu olan her türlü haktan yoksun yaşamaya mahkum etmeyenlerin bu tutum ve davranışları karşısında, Kıbrıs Türk halkı, varlığını ve temel haklarını koruyabilmek için, kendi kendini yönetme yolunda, adım adım ilerlemek zorunluluğunu duymuştur.

Bu zorunluluğun sonucu olarak kendi Başkanını Yasama Meclisi Üyelerini, Yerel Yöneticilerini hür ve demokratik seçimlerle bizzat seçen, kendi icra organını ve bağımsız mahkemelerini kurmaya mecbur olan, kamu yönetimini ve ekonomik kuruluşlarını düzenleyerek kendi bölgesinde tüm kamu hizmetlerini yürüten, halkın hür iradesi ile vergi toplayıp kendi bütçesini onaylayan ve uygulayan, kendi güvenlik güçleri kurumlarını kurmuş bulunan, hukukun üstünlüğünü gerçekleştiren ve temel insan haklarının işlerliğini tam olarak sağlayan, siyasi erginliğini ve olgunluğunu ispatlayan ve böylece Adanın bir kesiminde, kendi yönetimi altında hürriyet ve güvenlik içinde yaşayabilemeyi başaran Kıbrıs Türk Halkı, bu hürriyet ve güvenliğini korumaya kararlıdır.

Bu gerçeklerin ve tarihi görevinin tam bilinci içinde bulunan ve Kıbrıs Türk Halkının hür iradesini temsil eden Meclisimiz aşağıdaki kararları alır:

- 1) Kıbrıs'ta iki eşit halktan biri olarak kendi kendini yönetme hakkına sahip bulunan Kıbrıs Türk Halkı, kendi topraklarında hür ve demokratik bir düzen içinde, kendi varlığını, milli ve kültürel kişiliğini, bütün insanların doğuştan eşit şekilde sahip oldukları temel hak ve hürriyetlerini korumaya kararlıdır.
- 2) Kıbrıs Türk Halkının güvenliğini tam olarak korumaya yetmeyecek, onu eskiden uğradığı saldırılara, teröre, insanlık dışı ayrımlara ve baskılara yeniden ugrama tehdisesine düşürebilecek herhangi bir çözüm şeklini Kıbrıs Türk Halkı reddeder, Kıbrıs sorununa Kıbrıs Türk Halkının hür iradesi dışında hiçbir çözüm bulunamaz.
- 3) Kıbrıs Türk Halkı tarafından seçilmemiş, Kıbrıs Türk Halkını hiçbir şekilde temsil etmeyen ve Kıbrıs Türk Halkı adına konuşma hakkına hiçbir şekilde sahip olmayan Rum yöneticileri, Kıbrıs Türk Halkının gıyabında, hür iradesi dışında alınmış veya alınabilecek herhangi bir kararı ona empoze edemez.
- 4) Kıbrıs Türk Halkı kendi kaderini bizzat kendisinin belirlemesi hakkına (self-determinasyon) sahiptir. Bu hak hiçbir şekilde ortadan kaldırılamaz.

X. KİBRIS TÜRK HALKININ İKTİSADİ GELİŞMESİ:

1963 yılı Kanlı Noel olayları neticesinde, silâh zoru ile eşit statülü kurucu ortağı bulunduğu Kıbrıs Cumhuriyeti yönetiminden atılmış bulunan Türk halkı, ekonomik bakımdan çok zor durumda kalmıştır. Çünkü gayrimeşru Rum Yönetimi, Kıbrıs Cumhuriyeti bütçesinden Türk halkına hiçbir şekilde pay vermemiş, Uluslararası kuruluşlardan sağladığı yardımları da Rum tarafına inhâsar etmiştir.

Türk halkı, sadece Türkiye'den aldığı yardımla yetinmek zorunda kalmıştır. Bu da yetmiyormuş gibi, Türk halkına ekonomik ambargo koymuş olan Rum tarafı, Kızılay'dan gelen malzemeler için bile gümrük resmî almıştır.

Türk tarafına stratejik maddedir diye çimento, demir, çivi, bile vermemiştir. Bu ağır şartlar altında, ölüm-kâim savaşı veren Türk halkı, kalkınma yapamamıştır. 1974'de gerçekleştirilmiş bulunan Kıbrıs Türk Barış Harekâtı neticesinde, özgürlüğüne ve devletine kavuşmuş, kendi limanına sahip olmuştur. Böylece, dünya'ya açılmak imkânını elde etmiş bulunan Türk Devleti, büyük bir kalkınma seferberliğine girişmiştir. Kıbrıs'ta ticaret imkânı sağlayan pek çok banka faaliyete geçmiştir.

Ercan ve Geçitkale Havaalanları inşa edilerek, uluslararası trafiğe açılmış, Mağusa Limanı'nda serbest bölge faaliyete geçirilmiş, Mağusa-Güzelyurt kara yolu yapılmış, Güzelyurt Derivasyon Projesi tâbik mevkiine konulmuş ve bitirilmiştir.

1963'de en iptidâî şekilde faaliyete geçmiş bulunan Kıbrıs Bayrak Radyosu gelişmiş, TV işletmeye açılmış ve röenkleri yayına da başlamıştır. Türk halkın sesini dünya'ya duyurmuştur. Telefon şebekesi geliştirilmiş ve uluslararası otomatik sisteme geçilmiştir. Teleks sistemi faaliyete sokulmuştur.

Türk Postaları büyük ilerleme kaydetmiş ve dünya'nın her tarafına posta sevkiyatını gerçekleştirmiştir. Türk bölgesinin her kösesi bir inşaat

atölyesi haline gelmiş, 5-10 katlı büyük apartmanlar bile dikilmiş ve inşaatlara hızla devam edilmektedir.

Narenciye, patates gibi tarım ürünleri yanında, canlı hayvan da ihraç edilmektedir. Et kombinasının temeli atılmış olup, işlenmiş et ihracatı da yakında gerçekleşecektir.

Sanayi Holding imâlatını dış ülkelere ihraç etmiştir ve etmeğe devam edecektir. Rum-Yunan ambargosuna rağmen, ithalat ve ihracaata büyük gelişme görülmüştür.

Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu, Devlet Tiyatrosu kurulmuş ve faaliyete geçirilmiş olup, Türkiye ile kültür faaliyetleri değişimi yapılmaktadır. Türk Müzikisi ile folklör çalışmaları da başarılı bir şekilde yürütülmektedir.

Sportif faaliyetler geniş ölçüde sürdürülmekte ve Türkiye takımları ile çeşitli temasar yapılmaktadır.

Bazı dallarda, Milletlerarası şampiyonlara iştirâk edilmektedir. Bunlara benzer ticâri, sînâî, kültürel faaliyetlerle, turizm çalışmaları her gün ilerleme kaydetmekte ve Kıbrıs Türkü'nün direniş sabasında olduğu gibi; ticaret, sanayi, turizm ve kültürel sahalarda da yetenekli olduğu gözönüne serilmektedir.

imkânlardan mahrum bırakmış ve böylece Kıbrıs Türk halkını kendi yönetimini kurmaya mecbur etmiştir.

X 13 Şubat 1975'de ilân edilmiş bulunan Kıbrıs Türk Federe Devleti ise, Rum-Yunan ikilisinin iddia ettiği gibi devlet vasfinı haiz olmayan bir yönetim değildir. Çünkü Milletlerarası Hukuk'a göre, bir siyasi topluluğun "devlet" olabilmesi için Genel olarak 4' unsuru mevcut olması şarttır:

1. Belirli bir ülke parçası;
2. Yerleşmiş bir insan topluluğu;
3. Ülkenin her yerinde ve bütün kişiler ve şeyler üzerinde etkin ve devamlı bir kontrol icra eden bir Hükümet bulunması;
4. Egemenlik, bağımsızlık vasıflarını haiz olması.¹⁶⁶

Bu dört unsuru hepsi de K.T.F.Devleti'nde vardı. Federal Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmasını arzu ettiği için tanınma talebinde bulunmamış "de facto" kalmış, "de jure" olmamıştır. Fakat Rum-Yunan ikilisinin K.T.F.D.'nin ortadan kaldırılması için yaptığı propaganda ve uluslararası formlarda aldığı kararlara dayanarak, B.M.'den çıkardığı 13 Mayıs 1983 tarihli karar¹⁶⁷ bardağı taşıran bir olay meydana getirmiştir ve K.T.F.D.'nin ortadan kaldırılması ile Kıbrıs Türk halkın Üniter bir Rum idaresinde, bir azınlık olarak 1963 Kanlı Noel olayları devresine dönmesine imkân vermemek için Federe Meclisi 15 Kasım 1983'de "Bağımsızlık Kararı"nı oybirliği ile ve Milletvekillerinin ayakta alkışları ile almıştır.¹⁶⁸ K.T.F.D.'nin ilânında olduğu gibi, K.K.T.C.'nin ilânında da dünya'da bir benzeri olmayan bir şekilde Federal Kıbrıs Cumhuriyeti kurulması için kapıyı açık tutmuştur.¹⁶⁹

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 15 Kasım 1983 günü Garantör Devletimiz olan Türkiye Cumhuriyeti tarafından resmen tanınmıştır. 17 Nisan 1984 günü T.C. Büyükelçisi İnal Batu ve K.K.T.C. Büyükelçisi Peker Turgut karşılıklı olarak Cumhurbaşkanlarına itimadnamelerini takdim etmişlerdir.

166 Doç.Dr. Sevin Toluner, Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Milletlerarası Hukuk, İstanbul, 1977 S. 371.

H. Fikret Alasya, IV. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İst. 20-25 Eylül 1982, Kıbrıs Rum Yönetiminin Hukuki Statüsü, S. 7.

167 N.M. Ertekün, The Cyprus Dispute, Nicosia, 1981, S. 494-495-497.

168 Kuzey Kıbrıs Türk Tanıtma Vakfı, BIRTH OF A NEW REPUBLIC, Turkish Republic of Northern Cyprus, Nicosia, 1983.

169 Bağımsızlık Bildirisi, 15 Kasım 1983, Madde 20/L.

12.6.1984'de Sayın Denktaş, T.C. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in resmi davetlisi olarak özel uçakla Ankara'ya gitmiş ve 21 pare top atışı ile top Protokol'a göre karşılaşmıştır. 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilân edilmesi üzerine, Rum Yönetimi tekrar B.M. Güvenlik konseyi'ne şikayet etmiş ve K.K.T.C. Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ın yapmış olduğu tarihî konuşmaya rağmen, 17 Kasım 1983 tarihli kararı çıkartmıştır.¹⁷⁰ Bu karar, Türk tarafının bağımsızlık kararını geri almasını ve Kıbrıs Türk halkının 1974 öncesindeki duruma düşürülmesini öngörmüştür. K.K.T.C. ve Türkiye Cumhuriyeti, B.M.Güvenlik Konseyi'nin bu kararını kabul etmemiştir. A.B.D. Bağımsızlık kararının geri alınması için baskı yapmış, dost ülkelerle yardımı kesmek tehdidine bulunarak, K.K.T.C.'nin dost ülkeler tarafından tanınmasını önlemeğe çalışmıştır.¹⁷¹ Ancak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vardır ve varolmaya devam edecektir.

---

170 U.N. Security Council, S/16149, 17 November 1983.

171 Prof.Dr. Fahir Armaoğlu, Tercüman Gazetesi, S. 7, 1.4.1984, "Denktaş: A.B.D.'nin baskısı ile dost ülkeler bizi tanımadı."

K.T.F.D. Meclisi'nde okunmuş olan Bağımsızlık Bildirisi, Lefkoşa, 15 Kasım 1983.
Information Office, Turkish Republic of Northern Cyprus, 1983 WHY INDEPENDENCE?

Declaration and Resoulution of 15th November 1983.

Z.M. Nedjatigil, Turkish Republic of Northern Cyprus, In Perspective, Nicosia, 1983,
S.7.

KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ

BİRİNCİ KISIM

Genel İlkeler

Kıbrıs Türk Federe Devletinin Nitelikleri:

Madde 1: Kıbrıs Türk Federe devleti, demokrasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanan laik bir Cumhuriyettir.

Federe Devletin Yetkileri:

Madde 2: Kıbrıs Federal Cumhuriyetine, belli konularda açıkça tanımlan yetkiler dışında, Kıbrıs Türk Federe Devleti bütün yetkileri kullanır ve gereken örgütleri kurar.

Resmi Dil:

Madde 3: Kıbrıs Türk Federe Devletinin resmi dili Türkcedir.

Anayasanın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı:

Madde 4:

- (1) Yasalar, Anayasaya aykırı olamaz.
- (2) Anayasa kuralları, yasama, yürütme ve yargı organlarını, devlet yönetimi makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

İKİNCİ KISIM

TEMEL HAKLAR, ÖZGÜRLÜKLER VE ÖDEVLER

BÖLÜM I

Genel Kurallar Temel Hakların Niteliği ve Korunması:

Madde 5:

- (1) Her Türk yurttaşı, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlükler sahiptir.
- (2) Devlet, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, kişi huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağıdatmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırır, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlar.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Özü, Sınırlanması ve Kötüye Kullanılması:

Madde 6: Temel hak ve özgürlükler, özüne dokunmadan, kamu yararı, kamu düzeni, genel ahlak, sosyal adalet, ulusal güvenlik, genel sağlık ve kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak gibi nedenlerle ancak yasalarla kısıtlanabilir.

Eşitlik:

Madde 7: Her Türk yurttaşı, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, yasa önünde eşittir. Hiçbir kişi, aile, zümre veya sınıfı ayrıcalık tanınamaz.

Yabancıların Durumu:

Madde 8: Bu Anayasada gösterilen hak ve özgürlükler, yabancılar için, uluslararası hukuka uygun olarak yasa ile düzenlenebilir.

BÖLÜM II

Kişinin Hak, Özgürlük ve Ödevleri

Kişi Dokunulmazlığı:

Madde 9:

- (1) Her Türk yurttaşı ,yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi özgürlüğüne sahiptir.
- (2) Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.
- (3) İnsanlık onuruyla bağdaşmayan ceza konulamaz.

Hayat ve Vücut Bütünlüğü Hakkı:

Madde 10:

- (1) Herkes, hayat ve vücut bütünlüğü hakkına sahiptir.
- (2) Yasanın ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında yetkili bir mahkemece verilen bir hükmün yerine getirilmesi dışında, kimsenin hayatına son verilemez.Yasa böyle bir cezayı, ancak savaş halinde vatana ihanet, devletlerarası hukuka göre korsanlık ve askeri yasaya göre ölüm cezasını gerektiren suçlar için koyabilir.
- (3) Yasa ile konduğu zaman ve gösterildiği şekilde-
  - (a) Kişinin ve malvarlığının, başka türlü kaçınılması ve tamiri olanaksız aynı derecede bir zarara karşı savunulması;
  - (b) Bir kişinin, yakalanması için veya yasaya uygun tutukluluktan kaçmasının önlemek için ;
  - (c) Bir ayaklanması veya karşı koymayı bastırmak amacıyla girilen eylem sırasında, kesin olarak gerekli olduğu kadar zor kullanmak suretiyle hayatı son verilmesi, bu maddedeki kurallara aykırı sayılmaz.

Özel Hayatın Gizliliği:

Madde 11:Özel hayatın gizliliğine dokunulamaz.Adli kovuşturmanın gerektirdiği istisnalar saklıdır.Yasanın açıkça gösterdiği durumlarda, usulüne göre verilmiş mahkeme veya yargıcı kararı olmadıkça, ulusal güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da, yasa ile yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz.

Konut Dokunulmazlığı:

Madde 12: Hiçbir Türk yurttaşının konutuna dokunulamaz.Yasanın açıkça gösterdiği durumlarda, usulüne göre verilmiş mahkeme veya yargıcı kararı olmadıkça, ulusal

güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da, yasa ile yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, konuta girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

Haberleşme Özgürlüğü:

Madde 13: Her Türk yurttaşı, haberleşme özgürlüğüne sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Yasanın gösterdiği durumlarda mahkeme veya yargıç tarafından yasaya uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça, bu gizliliğe dokunulamaz.

Gezi ve Yerleşme Özgürlüğü:

Madde 14:

- (1) Her Türk yurttaşı, gezi özgürlüğüne sahiptir; bu özgürlük ancak ulusal güvenliği sağlama ve salgın hastalıkları önleme amaçlarıyla ve yasa ile sınırlanabilir.
- (2) Her Türk yurttaşı, dilediği yerde yerleşme özgürlüğüne sahiptir, bu özgürlük, ancak ulusal güvenliği sağlama, salgın hastalıkları önleme, kamu mallarını koruma, sosyal, ekonomik ve tarımsal gelişmeyi gerçekleştirme zorunluluğuyle ve yasa ile sınırlanabilir.
- (3) Her Türk yurttaşı, yurda girme ve çıkış özgürlüğüne sahiptir. Yurt dışına çıkış özgürlüğü yasa ile düzenlenir.
- (4) Hiçbir Türk yurttaşı, isteği dışında Devlet sınırları dışına çıkarılamaz ve aynı şekilde girmekten alkonulamaz.

Vicdan ve Din Özgürlüğü:

Madde 15:

- (1) Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğüne sahiptir.
- (2) Kamu düzenine, genel ahlaka veya bu amaçla çıkarılmış yasalara aykırı olmayan ibadetler, dinsel ayin ve törenler serbesttir.
- (3) Kimse, ibadete, dinsel ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; kimse dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınamamaz.
- (4) Din eğitim ve öğrenimi, ancak kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de yasal temsilcilerinin isteğine bağlıdır.
- (5) Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasal veya yasal temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasal veya kişisel çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla ile her ne surette olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasını bu yolda kişkirtan gerçek ve tüzel kişiler hakkında, yasanın gösterdiği kurallar uygulanır ve siyasal partiler, Anayasa Mahkemesi olarak görev yapan Yüksek Mahkemece temelli kapatılır.

Düşünce, Söz ve Anlatım Özgürlüğü

Madde 16

- (1) Herkes, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir. Kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz.
- (2) Bu hak, herhangi bir resmi makamın müdahalesi ve Devlet sınırları sözkonusu olmaksızın, kanaatını anlatma, ve haber ve fikir alma ve verme özgürlüklerini kapsar.
- (3) Bu maddedeki hakların kullanılması, yalnız ulusal güvenlik, anayasal düzen, kamu güvenliği, kamu düzeni, genel sağlık, genel ahlak yararı için veya başkalarının şöhret veya haklarının korunması veya bir sırrın açıklanmasının önlenmesi veya yargının

otorite veya tarafsızlığının sürdürülmesi için gerekli ve yasanın koyduğu yöntemlere, koşullara, sınırlamalara veya cezalara bağlı tutulabilir.

Bilim ve Sanat Özgürlüğü

Madde 17

- (1) Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.
- (2) Eğitim ve öğretim, Devletin gözetim ve denetimi altında serbestdir
- (3) Çağdaş bilim ve eğitim ilkelerine aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz.

Basın Özgürlüğü

Madde 18

- (1) Türk yurtaşları için basın ve yayın özgürlük, sansür edilemez.
- (2) Devlet, basın ve haber alma özgürlüğünü sağlayacak tedbirleri alır.
- (3) Basın ve haber alma özgürlüğü, kamu düzenini, ulusal güvenliği veya genel ahlaki korumak; kişilerin şeref, haysiyet ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kısırtmayı önlemek veya yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için yasa ile sınırlanabilir.
- (4) Yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, yasa ile belirtilecek sınırlar içinde, mahkeme veya yargıç tarafından verilecek kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayın yasağı konamaz.
- (5) Devlet sınırları içinde yayınlanan gazete ve dergiler, yasanın gösterdiği suçları işlemesi halinde, yargıç kararı ile, ulusal güvenliğin, kamu düzeninin veya genel ahlakin korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da, yasanın açıkça yetkili olduğu merciin emri ile toplatılabilir. Toplatma kararını veren yetkili merci bu kararı en geç yirmi dört saat içinde mahkemeye bildirir. Mahkeme bu kararı, en geç üç gün içinde onaylamazsa, toplatma kararı geçersiz sayılır.

Gazete ve Dergi Çıkarma Hakkı

Madde 19

- (1) Gazete ve dergi çıkarılması, her Türk yurttaşı için önceden izin alma ve mali güvence yatırma koşuluna bağlanamaz.
- (2) Gazete, ve dergilerin çıkarılması, yayımı, mali kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili koşullar yasa ile düzenlenir. Yasa, haber, düşünce ve kanaatların serbestçe yayılmasını engelleyici veya zorlaştıracı siyasadır, ekonomik, mali veya teknik kayıtlar koyamaz.
- (3) Gazete ve dergiler, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve olanaklarından eşitlik ilkesine göre yararlanır.

Kitap ve Broşür Çıkarma Hakkı

Madde 20

- (1) Kitap ve broşür yayımı, Türk yurtaşları için izne bağlı tutulamaz, sansür edilemez.
- (2) Devlet sınırları içinde yayınlanan, kitap ve broşürlerin toplatılması gazete ve dergideki gibi olur.

Basın Araçlarının Korunması

- Madde 21** Türk yurtaşlarına ait basımevi ve eklentileri ve basın araçları, suç aracı oldukları gereğesiyile de olsa, zorla alınamaz veya elkonulamaz veya işletilmekten alıkonamaz.

Basın Dışı Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı

Madde 22 Türk yurttaşları ve siyasal partiler, kamu tüzel kişileri elindeki basın dışı haberleşme ve yayın araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın koşulları ve usulleri, demokratik ilkelere ve hakkaniyet ölçülerine uygun olarak yasa ile düzenlenir. Yasa, insan hakları, demokratik, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanan laik devletin, ulusal güvenliğin ve genel ahlakin korunması halleri dışındaki bir nedene dayanarak, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlara ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşumunu engelleyici kayıtlar koyamaz.

Düzelme ve Cevap Hakkı

Madde 23

- (1) Düzelme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve yasa ile düzenlenir.
- (2) Düzelme ve cevap yayınlanmazsa, yayınlanmasının gerekip gerekmediğine, yargıç tarafından karar verilir.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı

Madde 24 Türk yurttaşları, önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız toplanma veya gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu düzenini korumak için yasa ile sınırlanabilir.

Dernek Kurma Hakkı

Madde 25

- (1) Türk yurttaşları, önceden izin almaksızın, dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılışında uygulanacak şekil ve usuller yasada gösterilir. Yasa, ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlakin korunması amacıyla sınırlar koyabilir.
- (2) Hiçbir Türk yurtası, derneğe üye olmaya veya dernekte üye kalmaya zorlanamaz.
- (3) Dernekler, yasanın öngördüğü durumlarda, yargıç kararıyla kapatılabilir; ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlakin korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da, yargıç kararına kadar, yasanın açıkça yetkili olduğu merciin emriyle faaliyetten alıkonulabilir.

Kişi Güvenliği

Madde 26

- (1) Herkes özgürlük ve kişisel güvenlik hakkına sahiptir.
- (2) Bir kişi, özgürlüğünden ancak aşağıdaki hallerde yasaya konduğu zaman ve öngörüldüğü biçimde yoksun bırakılabilir:
- (a) Yetkili bir mahkemece hüküm giyen bir kişinin tutukluluğu;
- (b) Bir mahkemin yasal bir emrine uymamaktan dolayı bir kişinin yakalanması veya tutukluluğu;
- (c) Bir kişinin, bir suç işlediği makul şüphesi üzerine, yetkili yargı makamı önüne getirilmesi amacıyla veya bir suç işlemesini önlemenin veya işledikten sonra kaçmasına engel olmanın makul olarak gerekliliği hallerde yakalanması veya tutukluluğu;
- (ç) Bir küçüğün ıslahı amacıyla yasal bir emirle bakım altına alınması veya yetkili yargı makamı önüne getirilmesi amacıyla yasal tutukluluğu;

- (d) Bulaşıcı bir hastalık yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkoliklerin, uyuşturucu madde düşkünlerinin veya serserilerin tutukluluğu;
- (e) Bir kişinin, Devlet topraklarına izinsiz girmesini önlemek için veya geri verilmesi işlemine girişilmesi nedeniyle yakalanması veya tutukluluğu;
- (3) Hiçbir kimse, ölüm veya hapis cezasını gerektiren bir suçüstü halinde, yasa ile konduğu zaman ve gösterildiği usul mütesna, yasanın gösterdiği usullere uygun olarak düzenlenmiş gerekçeli adli bir belge bulunmaksızın yakalanamaz.
- (4) Yakalanan herkese, yakalanmasını gerektiren nedenler, yakalanması sırasında anladığı dilde bildirilir seçtiği bir hukukçunun hizmetinden yararlanması izin verilir.
- (5) Yakalanan kişi, yakalandıktan sonra mümkün olan en kısa zamanda ve daha önce saliverilmemiği takdirde, herhalde yirmi dört saat geçmeden bir yargıç önüne çıkarılır.
- (6) Yargıcı, derhal, yakalanan kişinin anladığı dilde yakalanma nedenlerini soruşturur ve en kısa zamanda ve herhalde yargıç önüne çıkma tarihinden itibaren üç günü geçmeyen bir süre içinde, uygun geleceği koşullarla yakalananı ya salıverir veya yakalanma nedeni suç hakkındaki soruşturma tamamlanmadığı takdirde, yakalananın devamına karar verir. Yargıcı, her defasında sekiz günü geçmemek koşuluyla, bu yakalananın devamına karar verebilir. Ancak, yakalanma süresinin toplamı, yakalanma tarihinden başlayarak üç ayı geçmez ve bu sürenin sonunda yakalamayı uygulamakla görevli kişi veya makam, yakalatılan kişiyi derhal serbest bırakır. Yargıcın bu fikraya göre verdiği kararlar istinaf edebilir.
- (7) Yakalanması veya tutukluluğu nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, tutukluluğunun yasaya uygunluğu hakkında bir mahkemece süratle karar verilmesi için, yasal yollara başvurma hakkına sahiptir. Tutukluluğu yasaya aykırı görüldüğü takdirde, serbest bırakılması mahkemece emredilir.
- (8) Bu madde kurallarına aykırı olarak bir yakalananın veya bir tutukluluğun mağduru herkes, dava açmak suretiyle tazminat alma hakkına sahiptir.

Hak Arama Özgürlüğü ve Yasal Yargı Yolu

Madde 27

- (1) Hiçbir kimse, bu Anayasa ile veya bu Anayasa gereğince kendisine gösterilen mahkemeye başvurmak hakkından yoksun bırakılamaz. Her ne ad altında olursa olsun adli komisyonlar veya istisnai mahkemeler oluşturulması yasaktır.
- (2) Herkes, medeni hak ve yükümlülüklerinin veya kendisine karşı yapılan bir suçlamanın karara bağlanmasında, yasa ile kurulan bağımsız, tarafsız ve yetkili bir mahkeme tarafından, makul bir süre içinde adil ve açık bir surette davanın dinlenmesi hakkına sahiptir. Karar gerekçeye dayanır ve açık bir oturumda okunur. Ulusal güvenlik, anayasal düzen, kamu düzeni, kamu güvenliği veya genel ahlak yararına olduğu veya küçüklerin çıkarları veya tarafların özel hayatlarının korunması için gerekli olduğu veya mahkemece yayının, adaletin sağlanması için zararlı görüldüğü özel durumlarda, basın mensupları ve halk, mahkeme kararıyla duruşmanın tamamına veya bir kısmına sokulmayabilir. Herkes:
- (a) mahkeme önüne çıkarılması nedenlerinin kendisine bildirilmesi;
- (b) davasını mahkemeye sunmak ve bunu hazırlamak için gerekli zamana sahip olmak;
- (c) delillerini göstermek veya göstertmek veya tanıkların yasaya uygun olarak soruya çekilmesini istemek;
- (ç) kendi seçtiği bir hukukçu tutmak ve adaletin sağlanması için gerekli görüluyorsa, yasanın gösterdiği şekilde kendisine parásız bir hukukçu atanması;
- (d) Mahkemedede kullanılan dili anlayamadığı veya konuşamadığı takdirde, bir tercümanın yardımından parásız yararlanmak, hakkına sahiptir

Cezaların Yasal ve Kişisel Olması ve Sanık Hakları

Madde 28

(1) Kimse, işlendiği zaman yasaca suç teşkil etmeyen bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz; herhangi bir suç için, işlendiği zaman yasanın bu suç için koyduğu cezadan daha ağır bir cezaya çarptırılamaz.

(2) Bir suçtan dolayı beraat eden veya hükm giyen bir kişi, aynı suçtan dolayı tekrar yargılanamaz. Kimse, aynı eylem veya ihmalden dolayı, bu eylem veya ihmäl ile ölüme sebebiyet verilmiş olmadıkça, iki defa cezalandırılamaz.

(3) Hiçbir yasa, suçun ağırlığı ile orantılı olmayan bir ceza koyamaz.

(4) Bir suçtan sanık herkes, suçluluğu yasaya uygun olarak ispat edilinceye kadar suçsuz sayılır.

(5) Bir suçtan sanık herkes, en azından:

(a) Hakkında yapılan suçlamanın nitelik ve nedeninin anladığı bir dilde ve etrafı şeikhle derhal kendisine bildirilmesi;

(b) Savunmasını hazırlaması için yeterli zamana ve kolaylıklara sahip olmak;

(c) Kendi kendini bizzat veya seçeceği veya eğer yeterli mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin sağlanması için gerekli görülmüşse, kendisine parasız olarak atanacak bir hukukçu aracılığı ile savunmak;

(ç) İddia tanıklarını soruya çekmek veya çekitmek ve savunma tanıklarını da iddia tanıkları ile aynı koşullar altında getirtmek ve soruya çekilmelerini sağlamak;

(d) Mahkemedede kullanılan dili anlayamadığı veya konuşmadığı takdirde, bir tercümanın yardımından parasız yararlanmak, hakkına sahiptir.

(6) Malların toptan müsaderesi cezasının konması yasaktır.

İsbat Hakkı

Madde 29

Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkı sahiptir. Bunun dışındaki hallerde isbat isteminin kabulü, ancak isnat olunan eylemin doğru olup olmadığıının anlaşılmasıında kamu yararı bulunmasına veya şikayetçinin isbata razi olmasına bağlıdır.

BÖLÜM III

Sosyal ve Ekonomik Haklar, Özgürlükler ve Ödevler

Ailenin Korunması

Madde 30

Aile toplumun temelidir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri alır ve örgütleri kurar.

Mülkiyet Hakkına Ait Genel Kural

Madde 31

(1) Her Türk yurttası, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla ve yasa ile sınırlanabilir.

(2) Mülkiyet hakkının kullanılmasına, kamu güvenliği, genel sağlık, genel ahlak, kent ve ülke planlaması veya herhangi bir malvarlığının kamu yararı için geliştirilmesi ve faydalı kılınması veya başkalarının haklarının korunması için kesin olarak gerekli kısıntı veya sınırlamalar yasa ile konabilir.

(3) Malvarlığının ekonomik değerini fiilen azaltan kısıntı ve sınırlandırmalar için derhal tam bir tazminat ödenir; anlaşmazlık halinde tazminatı hukuk mahkemesi saptar.

(4) Devletin, yeraltı suları, madenler, eski eserler ve yasa ile sahipsiz taşınmaz mal olarak nitelendirilen taşınmaz mallar üzerindeki hakkı saklıdır.

Toprak Mülkiyeti

Madde 32

(1) Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. Yasa bu amaçlarla, değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet, çiftçinin işletme amaçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

(2) Toprağın dağıtımında göçmenlere öncelik tanınır.

Kamulaştırma ve El Koyma

Madde 33

(1) Devlet, Belediyeler, yasanın kendilerine kamulaştırma hakkı tanıdığı kamu tüzel kişileri veya kamu yararı güden kuruluşlar:

(a) Genel bir kamulaştırma yasasında özel olarak gösterilen ve kamu yararına olan bir amaç için; ve

(b) Bu amacın, kamulaştırma yapan makamın, kamulaştırma ile ilgili yasa kurallarına uygun olarak verdiği ve kamulaştırma nedenlerini açıkça bildiren bir kararı ile gösterilmesi halinde; ve

(c) Anlaşmazlık çıktıgı takdirde, bir hukuk mahkemesince saptanacak tam ve hakkaniyete uygun bir tazminatın hemen veya yasanın öngoreceği beş yılı aşmayan taksitlerle ödenmesi koşuluyla,

herhangi bir taşınır veya taşınmaz malı veya bu gibi mal üzerindeki herhangi bir hak veya çıkarı kamulaştırmaya yetkilidirler.

Kamulaştırılmış herhangi bir taşınmaz mal veya bu gibi bir mal üzerindeki herhangi bir hak veya yarar, sadece bu kamulaştırma amacı için kullanılabilir. Bu amaç, kamulaştırma tarihinden başlayarak üç yıl içinde gerçekleşmediği takdirde, kamulaştırmayı yapan makam, bu üç yıllık sürenin sonunda kamulaştırılan malı, kamulaştırma bedeline eski sahibine geri vermeyi önerir. Bu kişi kabul veya ret cevabını bu öneriyi aldığı tarihten başlayarak üç ay içinde bildirir ve, kabul ettiğini bildirdiği takdirde, kabul tarihinden başlayarak yine üç ay içinde, kamulaştırma bedelini geri vermesi üzerine, kamulaştırılan mal hemen kendisine verilir.

Bu kurallar , herhangi bir verginin veya para cezasının tahlili, herhangi bir hükmün yerine getirilmesi, sözleşmeden doğan bir yükümün yerine getirilmesi veya can veya malin tehlikeden korunması amacıyla konmuş bir yasanın kurallarını etkilemez.

(2) Devlet:

- (a) Genel bir el koyma yasasında özel olarak gösterilen kamu yararına bir amaç için; ve
(b) Bu amacın, el koymayı yapan makamın genel el koyma yasasının kurallarına uygun

olarak verdiği ve el koyma nedenlerini açıkça bildiren bir kararı ile gösterilmesi halinde; ve

- (c) Üç yılı geçmeyen bir süre için; ve
(ç) Anlaşmazlık çıktığı takdirde bir hukuk mahkemesince saptanacak tam ve hakkaniyete

uygun bir tazminatın hemen veya yasanın öngöreceği beş yılı aşmayan taksitlerle ödenmesi koşuluyla,

herhangi bir taşınır veya taşınmaz mala el koyma yetkisine sahiptir.

(3) İlgili kişi, bu madde kuralları ile ilgili olarak mahkemeye başvurma hakkına sahiptir ve böyle bir başvurma kamulaştırma işlemini durdurur.

Mahkemenin bu fıkra kurallarına göre vereceği her karar istinat edilebilir.

Vakıf Mallarla İlgili Sınırlandırma ,Kamulaştırma ve Elkoyma:

Madde 34

Sınırlandırma, kamulaştırma ve el koyma konularında vakıf mallarla ilgili kurallar, Temel Evkaf Kurallarına (Ahkamül Evkaf) uygun olarak yasa ile düzenlenir. Ancak kent ve ülke planlaması için yapılan kısıntı ve sınırlırmalar bu madde kuralları dışında kalır.

Sınırlandırma işlemi konu olduğu hallerde de mahkeme bu işlemleri durdurabilir.

Devletleştirme:

Madde 35

Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel girişimler ,kamu yararının gerektirdiği durumlarda, gerçek karşılıkları yasa da gösterilen şekilde ödenmek koşuluyla devletleştirilebilir.Yasanın taksitle ödemeyi öngördüğü durumlarda, ödeme süresi on yılı aşamaz ve taksitler eşit olarak ödenir.Bu taksitler yasa da öngörülen faiz haddine bağlıdır.

Sözleşme Hakkı:

Madde 36

(1) Herkes, sözleşme hukukunun genel ilkelerince konan koşullar, kısıntılar, sınırlırmalar ve

yürürlükteki yasalara uymak kaydıyla, serbestçe sözleşme yapma hakkına sahiptir.

Ekonomik bakımdan güçlü kişilerin diğer kişileri istismarı yasa ile önlenir.

(2) Sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükler kamu yararı, kamu düzeni, sosyal adalet ve ulusal güvenlik gibi nedenlerle yasa ile düzenlenebilir ve kısıtlanabilir.

Çalışma Özgürlüğü:

Madde 37

(1) Her Türk yurttaş dileiği alanda çalışma özgürlüğüne sahiptir. Özel girişimler kurmak

serbesttir. Yasa, bu özgürlüğü, ancak kamu yararı amacıyla sınırlayabilir.

(2) Devlet, özel girişimlerin, ulusal ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini,

güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri

LÂHİHA III. BAŞKAN DENKTAŞ'IN 15 KASIM 1983 GÜNÜ FEDERE
MECLİS'TE YAPTIĞI VE CUMHURİYETİ İLÂN ETTİĞİ KONUŞMA

DÖNEM: 11

YIL: 3

KIBRIS TÜRK FEDERE MECLİSİ
T U T A N A K L A R I

1. Olağanüstü Birleşim

BİRİNCİ OTURUM

Açılış Saati: 08.55

Başkan — O. Nejat Konuk

Katipler — Ali Atun

Ali Volkan

Başkan — Sayın milletvekilleri; Kıbrıs Türk Federe Meclisinin ikinci dönem, üçüncü yıl birinci olağanüstü birleşimini açıyorum. Toplantı yeter sayısı var mı?...

Kâtip — Vardır Sayın Başkan.

Başkan — Toplantı yeter sayısı var. Bu tarihi birleşimin topluma hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Biliyorsunuz ki, senelerden beri toplumumuzun ve halkımızın sürdürmeye olduğu, Ulusal bağımsızlık ve özgürlük savaşımı birçok aşamalardan geçerek şu kritik döneme gelmiştir. Sayın Devlet Başkanı, son politik gelişmeler ve halkımızın kendi kaderini tayin etme konusundaki değerlendirmelerini Genel Kurula sunmak için bu olağanüstü birleşime gerek görmüşlerdir. Sayın Devlet Başkanımız şu anda Meclisimizi şerefleştirmiştir. Buyurun Sayın Başkanım.

(ALKIŞLAR)

Devlet Başkanı Rauf R. Denktaş — Sayın Başkan, muhterem Yüce Meclis üyeleri; bu mutlu günde 1955–1958, 1963–1974 ve 1974 Barış Harekâti şehitlerimizi ve özellikle bugün, şehitler günü olan Geçitkale ve Boğaziçi şehitlerimizi rahmetle anarak söze başlamak istiyorum. Onlara lâyık olmasını bilen, Yüce Meclisimizin siz sayın üyenizi bu mutlu günde saygıyla selâmlıyor, göstermiş olduğunuz dava adamlılığı ve örnek birlik nedeniyle hepiniizi içtenlikle kutluyorum.

Sevgili kardeşlerim; Kıbrıs'ta 20 yıldan beri vukubulan gelişmeler ve bu gelişmelerin bugün ulaştığı nokta, bazı gerçeklerin dünya kamuoyu önünde açıkça söylemenesini zorunlu hale getirmiştir. Yeryüzünde barışın ve temel insan haklarının egemen olmasını isteyen insanlar arasında ırk, millî menşe, dil ve dini inanç yüzünden ayırm gözetilmesini reddeden, sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı olan herkesin bu gerçekleri ön yargılardan uzak şekilde değerlendirmesini bekliyoruz. Kıbrıs Cumhuriyeti Kıbrıs Türk Halkıyla, Kıbrıs Rum Halkının ortaklığına dayalı bir devlet olarak kurulmuştu. İki millî toplumun anlaşması suretiyle kurulmuş olan bu ortak Cumhuriyeti, Kıbrıs Rum Yönetimi, 1963'ten başlayarak, yıkılmış ve yok etmiştir. Yasama, yürütme ve yargı organları, en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün devlet kadroları, Kıbrıs Rumları tarafından zapt ve işgal edilerek; devletin ortak kurucusu olan iki millî toplumdan yalnız birinin tekeline alınmıştır.

Münhasıran Rumlardan kurulan polis ve ordu birlikleri teşkil edilerek, bu silâhlı güçler, Kıbrıs Türk Halkı'na karşı baskı ve zulüm aracı olarak kullanılmıştır.

Yirmi yıldan beri, Kıbrıs Türk Halkı, varlığına, temel hak ve özgürlüklerine ve siyasal statüsüne yöneltilen tehdit ve saldırılara karşı meşru direniş ve meşru savunma halindedir.

“Ortaklık devleti” karakteri, Kıbrıs Rum yöneticileri tarafından, 1963 Aralık ayından bu yana, zorla ve kaba kuvvetle yok edilen sözde “Kıbrıs Cumhuriyeti’nin yasama meclisinde, 1964’ten beri, bir tek Türk üye yoktur. Bu meclisle ilgili seçimlerde, seçme ve seçilme hakkı, 20 yıldan beri, fiilen Kıbrıs Rumlarının tekelindedir. Yalnız Kıbrıs Rumların seçtiği ve yalnız Kıbrıs Rumlarının seçilebildiği bir Temsilciler Meclisi, iki millî topluma dayalı bir ortaklık devletinin parlamentosu olamaz. 1960 Anayasaya yapısına göre, Türk-Müslüman ve Rum-Orthodoks cemaatlerinin din işleri ve benzeri cemaat görevleri, iki ayrı cemaat meclisine verilmiş iken, Rum cemaat meclisi kaldırılarak, bu görev Temsilciler Meclisi’ne verilmiştir. Bu bile, sözkonusu Meclisin sadece Rum-Orthodoks cemaatinin meclisi haline geldiğini açıkça göstermeye yeterlidir.

Kıbrıs Türk Halkı'nın, ne seçmen ne de üye sıfatıyla katılmadığı böyle bir Meclis Kıbrıs Türklerini en küçük ölçüde temsil edemez. Kıbrıs Türklerinin hür iradesini temsil eden yegâne Meclis, Kıbrıs Türk halkı'nın demokratik seçimlerle seçtiği parlamentodur.

Yirmi yıldan beri zorla ve zorbahkla Kıbrıs Rumlarının tekeline alınmış olan sözde “Kıbrıs Cumhuriyeti Temsilciler Meclisi”nin bütün

ada nüfusunu temsil edemeyeceği gerçeği Avrupa Konseyi Parlâmenter Asamblesi'nce daha önce tespit olunduğu halde, Kıbrıs Rum yöneticileri, son zamanlarda, her türlü hak ve adalet ilkesini ayaklar altına alarak, sözkonusu Asamble'de Kıbrıs'ın fiilen Rum Parlâmentosu Başkanın'ca temsil edilmesine yol açacak bir "olup-bitti'yi gerçekleştirmeye kalkışmıştır. İki toplumun Milli Meclislerinin başkanlarının bir araya gelerek bu soruna bir çözüm bulmaları yolunda Kıbrıs Türk Parlâmentosu Başkanlığının resmen yapılan çağrıya, Kıbrıs Rum Parlâmentosu Başkanlığının cevap bile verilmemiştir.

3. Sözde Kıbrıs Cumhuriyetinin parlâmentosu gibi, yürütme organı da Kıbrıs Rumlarının tekelindedir. Başkanlık yetkilerini Rum Toplumu Lideriyle ortaklaşa kullanması gereken Kıbrıs Türk Toplumu Lideri, 1963'ten beri, bu görevini yerine getirmekten zorla ve zorbalıkla alıkonmuştur. 20 yıldan beri, Bakanlar Kurulunun Türk'lere ait olması gereken sandalyeleri, Kıbrıslı Rum bakanların işgalindedir.

Böyle bir yürütme organı, elbette, Kıbrıs Türk Halkı adına konuşma yetkisine sahip değildir.

Kıbrıs Türk Halkı adına konuşmaya yetkili tek başkan, bu halkın demokratik seçimlerle görevlendirdiği başkandır. Kıbrıs Türk Halkını temsil eden yegâne hükümet, Kıbrıs Türk Halkının hür iradesiyle görevlendirdiği Meclis karşısında sorumlu olan Hükümettir.

4. 1963'te Kıbrıs Türk Halkına karşı girişilen önceden tertiplenmiş, silâhlı saldırılardan sonra bile, Kıbrıs Türk Toplumuna mensup hakimler görevlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Kısa bir süre sonra, bu hakimler de yargı organlarından tehditlerle ve silâh zoru ile uzaklaştırılmışlardır. Anlaşmalar ve Anayasa hükümleri ortadan kaldırılarak kurulan Kıbrıs Rum Yönetiminin yargı organlarında, Yüksek Mahkeme'den en alt kademedeki mahkemeye kadar, Kıbrıs Türk Toplumuna mensup tek bir hakim yoktur.

Tıpkı yasama ve yürütme organları gibi, ortaklık devletinin karma yargı organları da, Kıbrıs Rum Yöneticileri tarafından yok edilerek, tamamıyla Rumların tekeline alınmıştır. Bu durumda, Kıbrıs Türk Halkı kendi bağımsız mahkemelerini kurarak, adalet ihtiyacını karşılamaya mecbur olmuştur.

5. Ortaklık devleti kurulurken "karma" olması öngörülen devlet memurları kadrotarına, müsteşarlıktan odacılığa kadar tümüyle Kıbrıs Rumları el koymustur. Böyle bir kamu görevlileri kadrosunu, Kıbrıs Türk Halkı, elbette kendi meşru kamu yöntemi olarak göremez.

söylenmiştir. Öztle, Kıbrıs Rum Yönetimi, Kıbrıs Türklerine karşı ayırmacı bir politika uygulamıştır.

Kıbrıs Türk Halkını, kendi yönetimini kurmaya, kendi bütçesini yapmaya, kendi kamu hizmetlerini düzenlemeye mecbur eden, işte Rum Yönetiminin bu düşmanca ve ayırcı tutumudur.

9. Yukarıda belirtilen ayırmacı politikalar Kıbrıs Türk Halkı ile Kıbrıs Rumları arasındaki ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri de artırmıştır. İki kurucu ortak toplum arasındaki ekonomik uçurum, Kıbrıs Rumlarının tahakküm ve istismar politikalarıyla bağlantılıdır.

Bugün dahi Kıbrıs Rumları, silâh ve terörle boyun eğdiremedikleri Kıbrıs Türk Halkını ekonomik yoldan boğabilmek için her türlü ambarago tedbirini uygulamakta ve ellerinden gelen her engellemeyi yapmaktadır. Bu tutum, Kıbrıs Türk Halkının temel hak ve hürriyetine ve yaşama hakkına bir saldırı niteliğini almıştır.

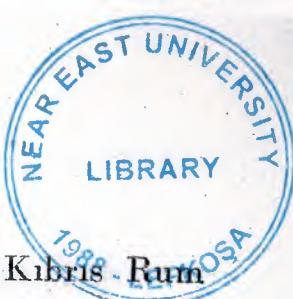
10. Kıbrıs Rum Yöneticileri geçmişte, Kıbrıs Türklerini "tabut veya bavul" (ölüm veya Ada'yı terketme) seçeneklerinden birini tercihe zorlamak istemişlerdir. Kıbrıs'taki Türk-İslâm varlığının tamamiyle yok edilmesi için Akritas Plâni, Millî Muafiz Ordusunun Kıbrıs Türk Halkına karşı uygulayacağı "yok etme" plânları, "Ioannides-Sampson" Plâni gibi, hepsi belgelenmiş ve ispatlanmış, sayısız saldırı ve katliam plânları hazırlanmıştır.

EOKA terör örgütünün faaliyete geçtiği 1955 yılından bu yana, yüzlerce Türk köyünde ve şehirlerin Türk kesimlerinde, sindirme ve yok etme plânları birçok defa uygulamaya konmuştur.

Kıbrıs Rum yöneticileri, bugün de, Kıbrıs Türk Toplumu'na, kendi kesiminde güvenlik ve hürriyet içinde yaşama hakkını tanımağa yanaşmamaktadırlar. Hergün daha iyi görülmektedir ki, Kıbrıs Rum yöneticilerinin amacı, fiiliyatta Kıbrıs Rumlarının egemen olacakları bir devlette, Kıbrıs Türklerini, bir "tebaa toplum" olarak, ikinci sınıf yurttaşlar durumunda yaşamağa zorlamaktan ibarettir.

Bir kısım Kıbrıs Rum yöneticileri ve onlara yön veren Yunanistan'daki Pan-Hellenistler, üzerinde iki ayrı millî toplumun yaşadığı ve bu iki toplumun yanyana, barış içinde yaşamaları gereken Kıbrıs'ı, baştan başa Helenleştirmek hayalinden vazgeçmemişlerdir.

Bu amacı gizlemeğe bile hacet görmeyen fanatik Rum Ortodoks Kilisesi, Kıbrıs Rum Yönetimi üzerinde etkili olmağa devam etmektedir.

11. Yukarıdaki gerçekler açıkça göstermektedir ki, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Türk Halkı'nı da temsil ettiğini ilân etmesi, demokrasiye, insan haklarına, Birleşmiş Milletler ilkelerine, akla ve vicdana aykırıdır. Kıbrıs Türk Halkı'nı yabancı bir tahakküme tâbi kılmak isteyen ve bütün devlet organlarını Kıbrıs Rumlarının tekeline veren Kıbrıs Rum Yönetimi, ırk, millî menşe, dil ve din esasına dayalı ayrimcılığın en kötü örneklerinden birini sergilemiştir.

12. Kıbrıs Türk Halkı'nın güvenliğini, eşitliğini, temel hürriyetlerini devlet yönetimine etkili biçimde katılma hakkını, kendi kendini yönetme ve kendi kaderini tayin etme hakkını, hatta yaşama hakkını kabul etmeyen Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Türk Halkı ile hiçbir mesru ilgisi ve bağı kalmamıştır.

Kıbrıs Türk Toplumu'nun tarihten, milletlerarası anlaşmalardan, insan hakları beyanname ve sözleşmelerinden doğan bütün haklarını elinden almak isteyen;

Anlaşmalardan ve Anayasa esaslarından tamamıyla ayrılarak meşruluğunu yitirmiş bulunan;

Bütün organları Kıbrıs Rumlarının tekeline olan;

Yalnız kuruluş tarzı ile değil, izlediği politikalarla da sadece Kıbrıs Rumlarının devleti haline gelen;

Pan-Hellenist yayılmacılığın hizmetine giren;

Kıbrıs'taki Türk varlığını yok etmeği amaçlayan;

Irkçı ve ayrimci bir yönetime karşı, Kıbrıs Türk Halkı'nın hiçbir sadakat borcu olamaz.

13. Kıbrıs Türk Halkı, bugün, tek dereceli, genel oyla halk tarafından seçilmiş bir Başkana, çok partili bir demokratik düzen içinde milletin hür iradesini temsil eden bir Meclise, bu Meclise karşı sorumlu bir Hükümete, bağımsız mahkemelere, kanunlaflın Anayasaya uygunluğunu da denetleyen bir Yüksek Mahkemeye, çağdaş bir devletin bütün görev alanlarını kapsayan bir kamu yönetimine, huzur ve nizam sağlayan güvenlik kuvvetlerine, halkın temsilcilerinin oyu ile kabul edilen kanunlara, bu kanunlara uygun olarak toplanan vergilere, kendi bütçesine ve sosyal güvenlik kurumlarına sahiptir.

14. Güney Kıbrıs'ta yaşayan binlerce Kıbrıs Türkü, imha edilme tehlikesinden, baskısı ve zulümden kurtulup kendi millî toplumunun bağında güven ve özgürlük içinde yaşayabilmek amacıyla, bütün maddî

varlıklarını terkederek ve birçok hallerde hayatlarını tehlikeye atarak, dağ yollarından gizlice Kuzey kesimine geçmişlerdir. 2 Ağustos 1975'te yapılan "Viyana Anlaşması"nın sağladığı imkânı kullanarak, Kıbrıs Türk Halkı, tümü ile Kıbrıs'ın Kuzey kesiminde toplanmıştır.

Bu halk bir arada yaşamaya kararlıdır; kendi millî benliğini korumağa, kendi kendini demokratik şekilde yönetmeye ve Kıbrıs Rum Halkı ile bütün konuları eşit şartlarla müzakere edip âdil ve barışçı çözümlere bağlamaya kararlıdır.

15. Ne coğrafya bakımından, ne de tarihî olarak Kıbrıs Yunanistan'ın bir parçası olmadığı halde, Kıbrıs Rum yöneticileri, Yunanistan'ın etkisi altında, Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme amacıyla, hiçbir dönemde vazgeçmemişlerdir.

Sömürgeciliğin her türlüsünü reddeden Kıbrıs Türk Halkı, Enosis'e karşı direnerek, daima Kıbrıs'ın bağımsızlığını kaniyla ve canıyla savunmuştur. Kıbrıs Türk Halkı'nın yiğit direnişi olmasaydı, Kıbrıs'ın tümü çoktan Yunanistan'a ilhak edilmiş, bağımsız Kıbrıs ortadan kalkmış ve Kıbrıs Türk Halkı yeniden bir sömürge yönetimi altına girmiş bulunacaktı.

Kıbrıs Türk Halkı, sömürge yönetiminden kurtulup ortak kurucu sıfatıyla bir devlet kurduktan sonra, bu devletin bütün organlarından uzaklaştırılmış, tümyle Kıbrıs Rumlarının tekelinde bulunan bir yönetim altında, yeniden, ezilen bir "tebaa toplum" halinde yaşamaya razı edilemeyeceği gibi, Enosis yoluyla yabancı bir milletin yönetimine girmeyi de asla kabul edemezdi.

16. Kıbrıs Türk Halkı, yillardan beri, içtenlikle, iki kesimli federal bir çözüm çerçevesinde iki halkın eşit ortaklığuna dayanacak bir düzenin yeniden kurulmasına çalışmıştır.

Kıbrıs Türk Halkı, 1975 yılında kendi kendini yönetme zorunluğu karşısında, kendi devletini resmen kurarken, federal bir birliğin kurulmasına öncülük etmek amacıyla, "federe devlet" adını ve statüsünü benimsemiştir.

İki toplum liderince kabul edilen 1977 Zirve anlaşmasında, iki toplumlu, iki kesimli bir federasyon ortak amaç olarak ilân edilmiştir. Bu amaç 1979 Zirve anlaşmasında, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin 1980 tarihli Açış Beyanı'nda ve 1981 tarihli Değerlendirme Belgesi'nde teyid olunmuştur.

daha önce üzerinde anlaşmaya varılmış temel noktaları bile ortadan kaldırma amacı güden, olumsuz bir tutumdur.

Bu durumda, Kıbrıs Türk Halkı kendi geleceği üzerinde yeniden düşünmek zorunluluğunu duymuştur.

18. Kıbrıs Türk Halkı'nın hür iradesiyle seçilen ve onun meşru temsilcisi olan Meclis, Kıbrıs Türk Halkı'nın kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu daha önce de cihana ilân etmiştir.

Kıbrıs Türk Halkı'nın "kendi kaderini tayin etme" hakkı, her insanın sahip bulunduğu temel hak ve hürriyetlerin tabii sonucudur. Büyük ve küçük pek çok devlet, "kendi kaderini tayin etme" hakkının kullanılması suretiyle kurulmuştur.

Bu hak, Birleşmiş Milletler Anayasası'nın da temel ilkelerinden biridir.

"Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklarla ilgili Milletlerarası Sözleşme"nin birinci maddesi gibi, "Medenî ve Siyasi Haklarla ilgili Milletlerarası Sözleşme"nin birinci maddesi de, Kıbrıs Türk Halkı'nın "kendi kaderini tayin" konusundaki vazgeçilmezliğini teyid eder.

"Evrensel İnsan Hakları Bildirisî"nin birinci maddesinde de belirtildiği gibi, bütün insanlar haysiyet ve hakları bakımından eşit ve hür doğmuşlardır. Temel insan haklarıyla ilgili milletlerarası belgelerin hepsi, insanlar arasında ırk, renk, dil, din, millî menşe ayrimı gözetilemeyeceğini vurgular.

Her yurttasın, kamu işlerinin yürütülmesine doğrudan doğruya veya seçtiği temsilciler aracılığı ile katılması, ülke yönetimine katılma konusunda eşitlik, insan haklarıyla ilgili belgelerde yer alan temel haklar arasındadır.

Yukarıda belirtildiği gibi, Kıbrıs Türk Halkı, sözde "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin yönetimine en küçük ölçüde katılamamaktadır. Kıbrıs Rum yöneticileri, uzun yıllar, millî menşe, dil ve dini inanç esasına dayalı ayrim gözetmenin en ilkel örneklerini vermişlerdir. Ortaklık devletinin Türk asıllı yurttasları, bütün medenî, siyasi, sosyal haklarından, ekonomik imkânlardan ve kamu hizmetlerinden mahrum edilmişlerdir.

Kıbrıs Türklerini katlettikleri Kıbrıs Rum Yönetimi'nce kesin olarak bilinen kişiler bile cezalandırılmamış, Kıbrıs Türklerine karşı yaptıkları baskılardan dolayı hiç bir Kıbrıslı Rum görevli takibata uğramamıştır.

Kıbrıs Rum Yönetimi, ortaklık devletini yıkarak, Kıbrıs Türklerinin temel haklarını yok etmeye çalışarak ve Kıbrıs Türklerine karşı düşmanca bir tutum izleyerek, Kıbrıs'ın tümünün meşru "hükümet'i olamayacağını, kuruluş tarzı ve faaliyetleriyle, bizzat gösterilmiştir.

Kıbrıs Türkleri için "kendi kaderini bizzat tayin etme" hakkının kullanılması zorunlu hale gelmiştir.

19. Yıllarca, insan ve vatandaş haklarından yoksun bırakılan Kıbrıs Türk Halkı, esarete boyun eğmemek için, sayısız şehitler vererek direnmiştir. Kendi hür iradesiyle görev verdiği bir yönetim altında, güvenlik, barış ve mutluluk içinde hür yaşamak, kendi kendini yönetmek, Kıbrıs Türk Halkı'nın vazgeçilmez hakkıdır.

Bu vazgeçilmez hakkımızı kullanmağa karar verdiğimiz ilân etmek, bizim için sadece "hak" değil, gelecek kuşaklara karşı bir "ödev" halini almıştır.

20. Hiç kimse, Kıbrıs Türk Halkı'nın,

"Her halk kendi kaderini tayin hakkına sahiptir; bu hakan gereği olarak, kendi siyasi statüsünü serbestçe tayin eder, kendi iktisadî, sosyal ve kültürel gelişmesi yolunda seibestçe çaba gösterir"

kuralından vazgeçmesini isteyemez.

Hiç kimse, Kıbrıs Türk Halkı'nın şu ebedî gerçekleri haykırmasını önleyemez:

"Bütün insanlar eşit yaratılmıştır. Bütün insanlar, doğuştan, bazı vazgeçilmez haklarla yaratılmıştır. Bu haklar arasında, yaşama hakkı, hürolma hakkı ve mutluluk yolunda çaba harcama hakkı vardır. Hükümetler yetki ve güçlerini, yönetikleri kişilerin tasvibinden alırlar."

Kıbrıs Türk Halkı inanmaktadır ki, dünya üzerinde

"Barışçı ve dostça ilişkiler, ancak, her halka eşit haklar ve kendi kaderini tayin hakanın tanınması ve hiçbir ırk, cinsiyet, dil veya din farkı gözetilmeden insan haklarına ve temel hürriyetlere, bütün cihanda saygı gösterilmesi ve uyulması yoluyla gerçekleştirilebilir."

Kıbrıs Türk Halkı inanmaktadır ki, hür ve bağımsız yaşamak, Kıbrıs Rumları kadar Kıbrıs Türk Halkı'nın da hakkıdır.

21. Kıbrıs Türk Halkı bu hakkını çoktan kullanmıştır; kendi devletini bütün organları ile kurmuştur. Bugün yapılmakta olan, mevcut bir gerçeğin tespit ve ilânından ve devletimizin adının konmasından ibarettir.

22. Bu tarihî günde, bir defa daha, Kıbrıs Rum Halkı'na barış ve dostluk elimizi uzatıyoruz.

a) Aynı Ada'da yanyana yaşamaya mecbur bulunan iki halkın, aralarındaki bütün sorunları, eşit düzeyde müzakerelerle, barışçı, âdil ve kalıcı bir çözüme ullaştırmalarının mümkün ve zorunlu olduğuna inanıyoruz.

b) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilâni, iki eşit halkın ve onların kurdukları yönetimlerin, gerçek bir federasyon çatısı altında yeniden bir ortaklık kurmalarını engellemek; tam aksine, bir federasyonun kurulabilmesi için gerekli ön şartları tamamlayarak bu yoldaki samimi çabaları kolaylaştırabilir. Bu yolda her yapıcı çabayı göstermeye kararlı olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti başka hiçbir devletle birleşmeyecektir.

c) Kıbrıs Türk tarafı olarak, iki halk arasındaki bütün sorunların barışçı ve uzlaşıcı bir yaklaşımla çözülmesi için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin iyi niyet görevinin devamını ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetimi altında müzakerelerin yürütülmesini istiyoruz.

d) Kıbrıs Rum Yönetimi'nin de, Kıbrıs Türk Halkı'nı yeniden yabancı bir devletin tahakkümüne sokmayı amaçlayan "Enosis" hedefini kesinlikle terketmesini, uluslararası alanda bütün Kıbrıs adına konuşma iddiasından vazgeçerek Kıbrıs Türklerini temsile yetkili olmadığı gerçekini kabul etmesini, kısa vâdede çözüme kavușabilecek konularda iki halkı yaklaştıracak iyi niyet adımlarının derhal atılmasına yardımcı olmasını bekliyoruz.

23. Yine bu tarihî günde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin;

a) Birleşmiş Milletler ilkelerine bağlılığını,

b) Bağıntısızlık dışında bir dış politika izlemeyeceğini,

c) İki büyük devletle ve bütün ülkelerle ilişkilerinde, Doğu Akdeniz'de barış ve istikrarın ve dengelerin korunmasını daima ön plânda tutacağını ve hiçbir askerî blok'a katılmayacağını,

- d) Bütün ülkelerle dostane ilişkiler kurmayı amaçladığını ve egenlik alanında hiçbir ülke aleyhinde hiçbir düşmanca faaliyete izin vermemeğe kararlı olduğunu,
- e) Tesis, Garanti ve İttifak anlaşmalarına bağlı olduğunu;
- f) İslâm ülkeleri, Bağıntısız ülkeler ve Commonwealth ile kabil olan en yakın bağları ve ilişkileri kurmağa çalışacağını,

Kuzey Kıbrıs'ı, dünyada, Akdeniz'de ve yakın bögümüzde barışın hüküm sürmesine hizmet edecek, bağımsız ve bağıntısız bir barış ve huzur bölgesi olarak tutmaya azimli ve kararlıyız.

Yukarıda belirtilen inançların, gerçeklerin ve zorunlukların ışığı altında, Kıbrıs Türk Halkı'nın meşru ve önüne geçilmesi imkânsız istek ve iradesine tercüman olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsız bir devlet olarak kurduğunu dünya ve tarih önünde ilân ediyoruz.

(ALKIŞLAR)

Bu tarihî günde, Kıbrıs Türk Halkı'nın bir sömürge yönetimi altında kölelige sürüklənməməsi ve insan haysiyetine uygun şekilde hür yaşayabilmesi için hayatlarını feda etmiş olan şəhitləre şükranlarımızı tekrarlıyor, Allahtan rahmet diliyoruz. Sağolunuz, varolunuz.

(ALKIŞLAR)

Başkan — Sayın milletvekilleri; Devlet Başkanımız, son politik gelişmeler karşısında düşüncelerini, bir bağımsızlık bildirisi halinde Genel kurulumuza sunmuş bulunuyorlar. Kendilerine hepniz adına teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı arzederim.

Sayın milletvekilleri; tarihi bir karar için toplanmış bulunuyoruz. Bir kurucu heyet olarak halkımızın kendi kaderini kendisinin tayin etme hakkını kullanmaya kararlıyız. Başkanı dinledik, olağanüstü bir durumda bizden halkımız adına bir siyasi irade beyanı diliyor, bağımsız bir devlet olduğumuzu ilân ederek diğer tarafla gerçekten eşit statüde müzakere yapacak hale gelme kararını vereceğiz. Bu amaçla Meclis Başkanlığına bir karar sureti sunulmuş bulunuyor. Okuyorum.

KARAR

Kıbrıs Türk Halkı'nın özgür iradesini temsil eden;

Doğuştan hür ve eşit olan bütün insanların hür ve eşit yaşamaları gerektigine inanan;

Bu inanç içinde, Kıbrıs Türk Halkı'nın kendi kaderini tayin etme hakkını 17 Haziran 1983 tarihli kararıyla dünyaya ilân etmiş olan;

Irk, millî mense, dil ve din gibi farklara dayalı olarak insanlar arasında ayırım gözetilmesini, her türlü sömürgeciliği, ırkçılığı, baskısı ve tahakkümü reddeden;

Kıbrıs'ta, Doğu Akdeniz'de, Orta Doğu'da ve dünyada tam bir barışın, istikrarın, özgürlüğün, insan haklarının egemen olmasını isteyen;

Kıbrıs Adası'ndaki iki halkın, kendi millî benliklerini koruyarak, kendi kesimlerinde, huzur ve güven içinde yaşamağa ve kendi kendilerini yönetmeye hakları olduğuna inanan;

Aynı Ada'da yanyana yaşamağa mecbur bulunan bu iki halkın aralarındaki bütün sorunları, eşit düzeyde müzakerelerle, barışçı, adil ve kalıcı bir çözüme ullaştırmalarının mümkün ve zorunlu olduğu görüşüne sımsıkı bağlı bulunan;

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilânının iki eşit halk arasında ortaklığın bir federasyon çatısı altında yeniden kurulmasını ve sorunların çözülmesini engellemeyip kolaylaştıracak olabileceğine kani olan;

İki halk arasındaki bütün sorunların barışçı ve uzlaşıcı bir politika ile çözülmesi için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetimi altında eşit düzeyde müzakereler yürütülmescini yürekten dileyen ve önerilmiş bulunan Zirve toplantısının bu açıdan yarar sağlayacağına inanan Meclisimiz.

— KIBRIS TÜRK HALKI ADINA —

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ve "Bağımsızlık Bildirisi"ni onaylar.

(ALKIŞLAR)

İmzaları okuyorum efendim. Nejat Konuk, Ekrem Ural, Mehmet Altınay, Hüseyin Angolemlı, Kenan Atakol, Taşkent Atasayan, Dr. Ali Atun, Hakkı Atun, Mehmet Bayram, Orhan Zihni Bilgehan, Nazif Borman, İsmail Bozkurt, Hüseyin Celâl, Mehmet Civa, Salih Coşar, Mustafa Çağatay, Fadıl Çağda, Alpay Durduran, Enver Emin, Derviş Eroğlu, Mustafa Hacıahmetoğlu, Gözel Halim, Mustafa Karpashı, İbrahim Koreli, Oğuz Ramadan Korhan, İsmet Kotak, İlksen Küçük, Hasan Özbaflı, Özker Özgür, Olgun Paşalar, Eşber Şerakinci, Erdal

Süreç, Özel Tahsin, Naci Talât, İsmail Tezer, Esat Varoğlu, Ergün Vehbi, Çetin Veziroğlu, Fuat Veziroğlu, Ali Volkan ve Ahmet Atamsoy. 41 efendim.

(ALKIŞLAR)

Karar suretini oylarınıza sunuyorum. Bu tarihi kararı ayakta oylamanızı rica ediyorum. Kabul edenler?...

Sesler — Kabul Sayın Başkan.

Başkan — Kabul etmeyenler?... Teşekkür ederim efendim. Reddedenler?... Yok. Çekimser?... Yok. Karar Sureti oybirliğiyle kabul edilmiştir. Halkımıza hayırlı ve uğurlu olsun.

(ALKIŞLAR)

Sayın Devlet Başkanımız buyurun efendim.

Devlet Başkanı Rauf Raif Denktaş — Muhterem arkadaşlar; heyecanımız büyültür. Çıkmış olduğumuz yol, insana yaraşan mutlu bir yoldur ve hepimizden büyük fedakârlıklar bekleyen bir yoldur. Sabahleyin bir gazeteci arkadaşım bana “ne hissediyorsunuz” dedi. “Doğumu, sunî nedenlerle geciktirilmiş ve yaşama şansını gittikçe yitiren anne ile bebeği, canla başla uğraşan doktorlar kurtardıktan sonra bir aile reisinin hissettiğini hissediyorum. Mutluyum ve Tanrıya şükrediyorum” dedim.

Sevgili arkadaşlar; bu büyük operasyonda hizik doktorlar, kahraman halkımız ve onların temsilcisi olarak böyle bir anda birleşmesini bilen sizlersiniz. Hepinize içtenlikle teşekkür ederim.

Zannedersem bizi bu yola çıkarmış olan Sayın Dr. Küçük de aynı duygularla meşbudur. Ona da vermiş olduğu büyük mücadele için, bu anda teşekkür etmek; hepimize düşen bir görevdir.

(ALKIŞLAR) *

Biz, operasyon şeklinde tarif ettiğim bu gecikmiş olayı Anavatannıza zarar gelmesin diye geciktirme yolundan ayrılmadık. Ancak bu tarihi günde Anavatannıza da bu manzaraya, bu heyecana bakarak, bu adımı atmamızın kaçınılmaz olduğunu takdir edeceğine inanmak istiyoruz ve inanıyoruz. Apaçık, korkunç bir Bizans oyunu karşısında, yirmi yıldır mücadele vermektedir halkımızın, kendi kaderini tayin kararını daha fazla geciktirmesi mümkün değildi. Durumun nezaketi ve bu adımı atmak zarureti hepimizi bu mutlu ve tarihi yolun başında bir-

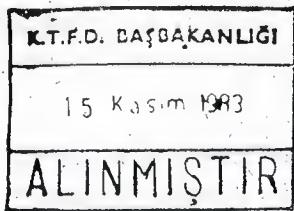
leştirmiştir. Önümüzdeki zorlukları aşmak için bu bütünlüğün, bu beraberliğin, bu dava adamlığının devamını dilerim. Anavatandan tüm halkımız adına anlayış, destek ve tanınma bekliyoruz. Vereceği destekle barış ve uzlaşıma yollarının açılmasını diliyoruz. Bu yolda içtenlikle gereğini yapacağımız hususunda, bütün dünyaya ve özellikle Anavatana yeniden söz veriyoruz. Hepinizin bu mutlu gününü, yeniden içtenlikle kutlar ve halkımıza hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

(ALKIŞLAR)

Sayın Başkan, sayın üyeleri, arkadaşlar; bu andan itibaren, bizi yeni duruma adapte edecek bir Kurucu Meclisin temel üyeleri olarak sizleri selâmlar ve yeni görevinizde, size katılacak arkadaşlarla birlikte üstün başarılar dilerim. Sağolunuz.

Başkan — Olağanüstü birleşim, bu tarihi birleşim burda sona ermiştir, birleşimi kapatıyorum. Teşekkür ederim.

(Kapanış Saati: 9.42)

Kıbrıs Türk Halkı'nın özgür iradesini temsil eden;

Doguştan hür ve eşit olan bütün insanların hür ve eşit yaşamaları gerekligine inanan;

Bu inanç içinde, Kıbrıs Türk Halkı'nın kendi kaderini tayin etme hakkını 17 Haziran 1983 tarihli kararyla dünyaya ilân etmiş olan;

Irk, millî mense, dil ve din gibi farklılara dayalı olarak insanlar arasında ayrılm gözetilmesini, her türlü sömürgeciliği, ırkçılığı, baskısı ve tahakkümü reddeden;

Kıbrıs'ta, Doğu Akdeniz'de, Orta Doğu'da ve dünyada tam bir barış ve istikrarın, özgürlüğün, insan haklarının egemen olmasını isteyen;

Kıbrıs Adası'ndaki iki halkın, kendi millî benliklerini koruyarak, kendi kesimlerinde, huzur ve güven içinde yaşamaya ve kendi kendilerini yönetmeye hakları olduğuna inanan;

Aynı Ada'da yanyana yaşamaya mecbur bulunan bu iki halkın aralarındaki bütün sorunları, eşit düzeyde müzakerelerle, barışçı, adil ve kalıcı bir çözüme ulaştırmalarının mümkün ve zorunlu olduğu görüşüne simgesi bağlı bulunan;

A.Y. A.

G. A.

S. A.

H. A.

T. A.

C. A.

F. A.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilânının
iki eşit halk arasında ortaklığın bir federasyon
şâfâti altında yeniden kurulmasını ve sorunların
göçülmescini engellemeyip kolaylaştıracagine kani
olan;

İki halk arasındaki bütün sorunların barışçı
ve uslaçıcı bir politika ile çözülmesi için Birleşmiş
Milletler Genel Sekreteri'nin gözetimi altında eşit
düzeyde müzakereler yürütülmescini yürekten dileyen ve
önerilmiş bulunan Zirve toplantısının bu açıdan yarar
sağlayacağına inanan Meclisimiz.

20. *[Signature]* *Zicev* *E.V.*
21. *Orhan R* *Sılaçan Uzal*
22. *Fuat Ergül* *Zülfü*
Gözel Hâlim *Dav* - KIBRIS TÜRK HALKI ADINA -
23. *[Signature]* *Zülfü*
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu
ve "Bağımsızlık Bildirisi"ni onaylar.
24. *[Signature]* 10. *Mustafa Hac Ahmed*
Orhan R. Orkun 11. *Sadem*
[Signature] 2 - İl Cagatay 12. *Hamm. M. Hamm.* 23.
3- *[Signature]* 13. *M. Kâzım* 24.
4- *[Signature]* 14. *[Signature]*
5. *H. Atakoğlu* 15. *[Signature]*
6. *[Signature]* 16. *[Signature]*
7. *[Signature]* 17. *[Signature]*
8. *[Signature]* 18. *[Signature]*
9. *[Signature]* 19. *[Signature]*
20. *[Signature]* 21. *[Signature]*
22. *[Signature]*

1547

KN 27

KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ

**KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ
ANAYASASI**

Ederi : 100 TL

Yurt Ödevi:**Madde 60:**

- (1) Yurt Ödevi her Türk yurttasının hakkı ve ödevidir.
- (2) Yurt ödevinin, güvenlik kuvvetlerinde ne şekilde yerine getirileceği; güvenlik kuvvetlerinin kuruluşu, görev ve yetkileri yasa ile düzenlenir.

Vergi Ödevi:**Madde 61:**

- (1) Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemeyle yükümlüdür.
- (2) Vergi, resim ve harçlar ve benzeri mali yükümlüler ancak yasa ile konulur.
- (3) Yasanan belli ettiği yukarı ve aşağı hadler içinde kalmak, ölçü ve ilkelere uygun olmak koşuluyla, vergi, resim ve harçların muafiyet ve istisnalarıyla oran ve hadlerine ilişkin kurallarda değişiklik yapmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınabilir.
- (4) Geriye yürüyen mali yükümlülükler konulamaz.

Dilekçe Hakkı :**Madde 62:**

- (1) Herkes, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, tek başına veya topluca, yetkili makamlara yazı ile başvurma ve bunların suratı incelenmesi ve karara bağlanması hakkına sahiptir.
- (2) Gerekçeye dayanacak olan bu karar, en geç otuz gün içinde, dilek ve şikayet sahibine yazılı olarak bildirilir. Böyle bir karardan zarar gören her kişi veya otuz gün içerisinde kendisine bir karar bildirilmeyen her ilgili, dilek veya şikayet konusu hakkında yetkili mahkemeye başvurabilir.

ÜÇÜNCÜ KİSIM**YASAMA****BÖLÜM I****Kıbrıs Türk Federe Meclisi****Kıbrıs Türk Federe Meclisinin Kuruluşu :****Madde 63:**

Kıbrıs Türk Federe Devletinin yasama yetkilerini, beş yıl için genel oyla seçilen kırk milletvekilinden oluşan Kıbrıs Türk Federe Meclisi huk-

lanır. Meclis ilk toplantısında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir Başkan ve bir Başkan Yardımcısı seçer.

And İcme :

Madde 64:

Milletvekilleri görevlerine başlarken söyle and içerler:

"Kıbrıs Türk Federe Devletinin bütünlüğünü koruyacağıma, insan haklarına, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ve Atatürk ilkelerine saygı göstereceğime, ulusumun mutluluğu için çalışacağımı namusum üzerine söz veririm."

Kıbrıs Türk Federe Meclisinin Görev ve Yetkileri :

Madde 65:

Yasa koymak, değiştirmek ve kaldırmak; bütçe ve kesin hesap tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; genel ve özel af ilanına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek; anlaşmaları onaylamak Kıbrıs Türk Federe Meclisinin yetkilerindendir.

Kıbrıs Türk Federe Meclisinin Çalışma Düzeni :

Madde 66:

(1) Kıbrıs Türk Federe Meclisi, her yıl Ekim ayının ilk iş günü kendiğinden toplanır.

(2) Meclis üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Olumlu ve olumsuz oyların eşitliği halinde karar reddedilmiş sayılır. Ancak golimselik, olumlu veya olumsuz oylardan fazla olanın yönünde karar verilmesini peşin olarak kabul etmek anlamına gelir.

(3) Meclis, çalışmalarını kendi yaptığı içtizüle göre yürütür.

(4) Meclis ne zaman ve ne kadar tatil gireceğine kendisi karar verir.

(5) Meclis, Devlet Başkanı, Meclis Başkanı veya yedi milletvekilinin istemi üzerine olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Kıbrıs Türk Federe Meclisi Seçimleri :

Madde 67:

(1) Kıbrıs Türk Federe Devleti, seçim bölgelerine ayrılr. Seçim sistemi ve her seçim bölgesinin nüfus esasına göre çıkaracağı milletvekili sayısı yasa ile düzenlenir.

(2) Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclis seçene kadar süre.

(3) Ara seçimleri, her yıl belli bir zamanda yapılır. Genel seçimlerin yapılmasına bir yıl kala ara seçimi yapılmaz.

(4) Olağanüstü nedenlerle seçimin yapılması olağan yoksa, seçimler, bir yıl süreyle, Kıbrıs Türk Federe Meclisi tarafından ertelenebilir. Seçimlerin ertelenmesi kararı, üye tam sayısının üçte ikisinin oyu ile alınır.

Kıbrıs Türk Federe Meclisi Seçimlerinin Yenilenmesi :

Madde 68:

(1) Kıbrıs Türk Federe Meclisi, Meclisin seçiminin yenilenmesine, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verebilir. Çekimser ve geçersiz oylar sadece toplantı yeter sayısına dahil olur; karar yeter sayısı bakımından dikkate alınmaz.

(2) Mecliste grubu bulunan siyasal parti liderlerine ve en sonunda bir bağımsız öneride bulunulmasına rağmen, iki aylık bir süre içerisinde, Başbakan ve bakanların atanması olağan bulunamayorsa veya güvensizlik oyu sonucunda on sekiz aylık bir süre içerisinde Başbakan iki kez çekilir ve üçüncü kez güvensizlik oyu verilmiş olursa, Devlet Başkanı, Meclis seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir.

(3) Yürütmeye ile yasama organları arasında Devletin işlevlerini güllestirecek bir durumun çıkması ve bunun sürmesi halinde, Devlet Başkanı, Meclis seçiminin yenilenmesi için halkoylamasına başvurabilir.

(4) Devlet Başkanı, seçimlerin yenilenmesini veya halkoylamasına başvurulmasını kararlaştırırken, Meclis Başkanı, Bakanlar Kurulu ve Mecliste grubu bulunan siyasal parti Başkanlarının görüşlerini alır.

Yasama Dokunuşmazlığı :

Madde 69:

(1) Milletvekilleri, Kıbrıs Türk Federe Meclisi çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, bunları dışarıda tekrarlamaktan veya açığa vurmaktan, sorumlu tutulamazlar.

(2) Seçimden önce veya sonra suç işlediği ileri sürülen milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ölüm veya beş yıl veya daha çok hapis cezasını gerektiren suçüstü durumu, bu kuralları dışındadır; ancak yetkili kişi, durumu hemen Meclise bildirmek zorundadır.

(3) Seçimden önce veya sonra, milletvekili hakkında verilmiş cezanın yerine getirilmesi, dönem sonuna bırakılır. Milletvekilliği süresince zaman aşımı işlemez.

Milletvekilliğinin Sona Ermesi :

Madde 70:

Milletvekilinin ölümü; seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak, huküm giyimi; çekilmesi; kısıtlanması; milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi kabul etmesi; bir ay süre ile özürsüz veya izinsiz olarak Meclis çalışmalarına katılmaması hallerinde, milletvekilliği sona erer.

(2) Milletvekilliğinin sona ermese, Meclis karar verir.

Milletvekili ile Bağdaşmayan Görevler :

Madde 71:

(1) Milletvekilleri, Devlet veya diğer kamu kuruluşlarında kamu görevlisi olarak görev alamazlar ve bunların herhangi bir yüklenme işini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemezler.

(2) Milletvekilliği ile bağdaşmayan diğer görevler ve işler yasa ile düzenlenir.

Milletvekillerinin Ödeneekleri :

Madde 72:

Milletvekillerinin ödeneekleri yasa ile düzenlenir:

BÖLÜM II

Yasaların Yapılması

Yasaların Yapılması ile İlgili Genel Kuralıar :

Madde 73:

(1) Yasa önermeye Kıbrıs Türk Federe Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

(2) Devlet Başkanı, Kıbrıs Türk Federe Meclisince kabul edilen yasalar, on gün içinde ya Yayınlar, ya da bir daha görüslülmek üzere Meclise geri gönderir veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine halkoylamasına sunar. Meclis geri gönderilen yasayı değiştirerek veya aynen, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul ederse, yasa Devlet Başkanınca yayınlanır. Gekimser oyolar, karar yeten sayısi açısından dikkate alınmaz.

(3) Halkoylamasına kabul edilen yasalar on gün içinde Resmi Gazete Devlet Başkanlığına yayınlanır.

Yasa veya Kararların İlani:

Madde 74:

Devlet Başkanı, Meclisin herhangi bir yasa veya kararının kendisine yazılı olarak bildirilmesinden başlayarak on gün içinde, 73. maddede gösterildiği üzere iade veya halkoylamasına başvurma haklarına veya 112. maddede gösterildiği üzere, Yüksek Mahkeme olarak, Anayasa Mahkemesine başvurma hakkını kullanmadığı takdirde, bu yasa veya kararı on gün içinde Resmi Gazetede yayımlayarak ilan eder.

Bütçenin Görüşülmesi ve Kabulü :

Madde 75:

(1) Bütçe tasarısı Kıbrıs Türk Federe Bakanlar Kurulu tarafından, mali yıl başından en az iki ay önce, Meclise sunulur.

(2) Bütçe Komitesi, en geç bir ay içinde, bütçe konusundaki çalışmalarını bitirir.

(3) Milletvekilleri, bütçe tasarısının Meclis Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında, gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.

(4) Devlet Başkanı, Meclis tarafından kabul edilen bütçe yasasını on gün içinde Resmi Gazetede yayımlar.

Kesin Hesaplar :

Madde 76:

Kesin hesap yasası tasarıları, yasada daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak, en geç bir yıl sonra, Bakanlar Kurulunca Meclise sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimi, ilişkini olduğu kesin hesap yasası tasarısının verilmesinden başlayarak en geç altı ay içinde, Meclise sunar.

BÖLÜM III

Kıbrıs Türk Federe Meclisinin Denetim Yolları

Bakanlar Kurulunu Denetim Yolları :

Madde 77:

(1) Soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve Meclis soruşturması, Kıbrıs Türk Federe Meclisinin yetkilerindendir.

(2) Soru, Bakanlar Kurulundan belli bir konuda bilgi istemekten ibaretir. Bakanlar Kurulu herhangi bir soruya en geç otuz gün içinde cevap verir.

(3) Genel görüşme, herhangi bir üyenin önergesi ve bunun Meclis'e kabulü üzerine, belli bir konuda yapılan görüşme demektir. Genel görüşmeler sonunda oyhlama yapılmaz.

(4) Meclis Araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibaretir.

(5) (a) Başbakan veya Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri, en az yedi milletvekili tarafından imzalanmış olmalıdır.

(b) Soruşturma istemleri, Mecliste görüşüllür ve karara bağlanır.

(c) Soruşturma, milletvekillerinden kurulu özel bir Komitece yürütülür.

(c) Meclis, Soruşturma Komitesinin raporunu görüştükten sonra, üye tam sayısının en az üçte ikisini vereceği kararla Başbakan veya Bakanları suçlayabilir.

(d) Başbakan veya Bakanlar Anayasa Mahkemesi olarak, Yüksek Mahkeme'de yargulanır.

(e) Meclisteki siyaset partilerinde, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

DÖRDUNCÜ KİSM

YURUTME

BÖLÜM I

Genel Kurallar

Yürütme Görevi ve Yetkisi:

Madde 78:

Kıbrıs Türk Federe Devletinin yürüttüne görev ve yetkisi, Devlet Başkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir ve kullanılır.

BÖLÜM II

Devlet Başkanı

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı:

Madde 79:

(1) Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı, beş yıl için genel oyla seçilir. Devlet Başkanı seçiminde aday olacak kişilerde, milletvekili adayları için

saptanın seçilme niteliklerine ek olarak, otuz beş yaşını doldurmuş olma
kogusu aranır.

(2) Bir kimse, arkaya arkaya ancak iki defa Devlet Başkanı seçilebilir.

(3) Devlet Başkanı, resmi görevleri dışında hiçbir iş yapamaz; Devlet veya kamu kuruluşlarının herhangi bir yüklenme işini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemez.

(4) Devlet Başkanının ödenekleri yasa ile düzenlenir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı And İçmesi:

Madde 80:

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı, görevi başlarken söyle and içter:

"Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin bütünlüğünü koruyacağımı, Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasasına ve yasalarına uyacağımı, bunları savunacağımı; insan haklarına, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ve Atatürk ilkelerine saygı göstereceğime, ulusumun mutluluğu için çaba-

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanının Partisi ile ilişkileri:

Madde 81:

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı partili ise, partisinin kararları ile bağlı değildir; bağımsız hareket eder. Devlet Başkanlığı ile parti başkanlığı aynı kişi de birleşemez.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanının Görev ve Vekilleri:

Madde 82:

(1) Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı, Devletin başıdır. Bu sıfatla, Devletin ve toplumun birliğini ve bütünlüğünü temsil eder.

(2) Devlet Başkanı, Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasasına saygı, kamu işlerinin kesintisiz ve düzenle yürütülmesini ve Devletin devamlılığını sağlar.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Rəskəninin Sorumluluğu:

Madde 83:

(1) Kıbrıs Türk Federe Meclisi, Devlet Başkanının vatan hainliğinden dolayı, üye tam sayısının en az üçte birinin önerisi üzerine, üye tam sayısının en az üçte ikisinin vereceği kararlaslugayabılır.

(2) Devlet Başkanı, Anayasa Mahkemesi olarak, Yüksek Mahkeme'de yargılanır. Mahkemenin suçlamayı yerinde görmesi halinde, Devlet Bas-

kanlığı görevi sona erer; suçu bulunmazsa, görevine yeniden döner.

(3) Meclisini suçlama kararı üzerine, Devlet Başkan görevine devam edemez; bu Anayasının 84. madde kuralları uygulanır.

Devlet Başkanlığının Boşalması:

Madde 84:

(1) Devlet Başkanlığı, ölüm veya geçici olanların dışında, görev başında bulunmama hali veya Anaya Mahkemesi olarak, Yüksek Mahkeme Başkanlığına gönderilen yazılı istifa ile boşalır.

(2) Devlet Başkanının sağlık nedeni ile görevini devamlı olarak yapamayacak bir duruma gelmesi halinde, Bakanlar Kurulu, durumu Anaya Mahkemesi olarak Yüksek Mahkeme Başkanlığına bildirir. Mahkeme, Devlet Başkanının görevini devamlı olarak yapamayacağına karar verirse, Devlet Başkanlığı boşalmış sayılır.

(3) Devlet Başkanlığı boşalduğunda, boşalma tarihinden başlayarak kırk beş günü geçmeyen bir süre içinde yapılacak seçimle, Devlet Başkanlığı doldurulur.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanına Vekillik Etme:

Madde 85:

(1) Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanının hastalık veya yurt dışına gitme gibi nedenlerle, geçici olarak görevinden ayrılması halinde, görevine dönünceye kadar; herhangi bir nedenle Devlet Başkanlığının boşalması halinde, yeni seçilinceye kadar, Kıbrıs Türk Federe Meclisi Başkanı, Devlet Başkanlığına vekillik eder.

(2) Meclis Başkanı, Devlet Başkanına vekillik ettiği süre içinde 68. maddede sayılan yetkileri kullanamaz.

BÖLÜM III

Bakanlar Kurulu

Kıbrıs Türk Federe Bakanlar Kurulunun Oluşumu:

Madde 86:

(1) Kıbrıs Türk Federe Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan oluşur.

(2) Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı, milletvekilleri arasından Başbakan ve Başbakanın önerisi üzerine bakanları atar. Başbakanın istemi üzerine Devlet Başkanı, bakanlardan herhangi birisinin görevine son verir.

(3) Devlet Başkanı, Meclis Başkanı ile Mecliste grubu bulunan siyasetçi partilerinin başkanlarının görüşlerini aldıktan sonra, Bakanlar Kurulunun görevine son verilmesi konusunu halkoylamasına sunabilir.

(4) Bakanlar, milletvekili olmayan kişiler arasında da atanabilir. Ancak, bu gibi kişilerin milletvekili seçilme niteliklerine sahip olması gereklidir.

(5) Başbakan, bakanlıklararası işbirliğini, Bakanlar Kurulunun genel siyasetinin yürütülmesini ve yasaların uygulanmasını sağlar.

(6) Bakanlar Kuruluna, Basbakan başkanlık eder. Devlet Başkanı, gerekli gördüğü hallerde veya Başbakanın istemi üzerine, Bakanlar Kuruluna başkanlık edebilir. Devlet Başkanı oy kullanmaz.

(7) Başbakan ve bakanların ödenekleri yasa ile düzenlenir.

(8) Başbakan ve bakanlar, resmi görevleri dışında başka bir iş yapamazlar; Devletin ve kamü kuruluşlarının herhangi bir yüklenme işini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemezler.

(9) Başbakan ve bakan olan milletvekilleri, Kıbrıs Türk Federe Meclisi üyeliğini kaybetmezler. Bakanlar Kuruluna, Meclis dışından girmiş olan bakanlar, yasama dokunulmazlığından aynen yararlanırlar, fakat Mecliste oy kullanamazlar.

Kıbrıs Türk Federe Bakanlar Kurulunun Sorumluluğu:

Madde 87:

(1) Devlet Başkanınca atanın Bakanlar Kurulunun listesi, tam olarak Meclise sunulur. Meclis tatilde ise toplantıya çağrıılır. Bakanlar Kurulunun programı, en geç bir hafta içinde, Başbakan veya bir bakan tarafından, Mecliste okunur.

(2) Bakanlar Kurulunun programından ve uygulanmasından veya önemli bir politika girişiminden, Kıbrıs Türk Federe Meclisine karşı Başbakan sorumludur.

(3) Basbakana karşı, (2). fikradaki konularda, Meclise verilecek güvensizlik önergesi programın okunmasından sonra herhangi bir zaman, en az yedi milletvekili tarafından imzalanmış olmalıdır.

(4) Güvensizlik önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı, verilişinden sonraki ikinci birlegimde karara bağlıdır. Güvensizlik önergesi Üzerine yapılan genel görüşmeler bittiğinden sonra, aradan tam bir gün geçmedikçe, güvensizlik önergesi oylanmasıdır.

(5) Güvensizlik önergesi, Meclisin üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edilirse, Basbakan, istifasını Devlet Başkanına sunar.

Yasa Gücünde Kararname:

Madde 88:

(1) Ekonomik konularda, ivedilik varsa, Bakanlar Kurulu, yasa gücünde kararname çıkarabilir. Yasa gücündeki kararname, Resmi Gazete'de ya-

yinlanarak yürürlüğe girer ve aynı gün, gerekçesi ile birlikte Meclise sunulur.

(2) Meclise sunulan yasa gücündeki kararnameler, İctüzungün yasaların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, komitede ve Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülp karara bağlanır.

(3) Yasa gücündeki kararnameler, Kıbrıs Türk Federe Meclisi tarafından kaldırılincaya veya değiştirilinceye ya da Anayasa Mahkemesi olarak, Yüksek Mahkemece iptal edilinceye kadar, yürürlükte kalır.

(4) Yasa gücündeki kararnameler ile, yeni mali yükümlülükler getirilemez, kişisel ve siyaset hak ve özgürlükler kısıtlanamaz.

Tüzük ve Yönetmelipler:

Madde 89:

Anayasa veya yasa açıkça yetki vermedikçe Devletin hiçbir organı, tüzük yapamaz ve yürürlüğe koymaz. Yönetmelipler de ancak tüzüklerde uygun olarak yapılır ve yürürlüğe konur.

Das Yardım:

Madde 90:

Kıbrıs Türk Federe Devleti, yabancı devletlerden ve uluslararası kuruluşlardan kültürel, sosyal, ekonomik, mali ve teknik alanlarda her türlü yardım alına yetkilidir.

BÖLÜM IV

Yönetsel Kurallar

Yönetsel Yapı:

Madde 91:

(1) Bakanlıklar, yasanın öngördüğü sayı ve ilkelere uygun olarak, Başbakanın önerisi ve Devlet Başkanının onayı ile kurulur. Bakanlık sayısı hizbir halde 10'u aşamaz. Bakanlığın iç örgütlenmesi, Bakanlar Kuruluna cağırlacak bir tüzükle düzenlenir.

(2) Kıbrıs Türk Federe Devleti, yönetsel ve yerel kuruluşlara ayrılarak yönetilir.

(3) Yerel kuruluşların genel karar organları seçimle işbaşına gelir.

(4) Özerk kuruluşların görev ve yetkileri yasalarla belirlenir.

Yönetsel Yapıda Bilgi ve Konut Akışının Yazılı Olması:

Madde 92:

Yönetsel yapıdaki yukarıya bilgi ve yukarıdan aşağıya konut akışı; kamu görevilleri ile ilgili disiplin cezalarının adil olmasına, yönetsel ve istatistik bilgi toplama kuruluşlarının düzenli çalışmalarına olanağ sağlamak amacıyla; yazılı belgeleme yapılır.

Kamu Görevilleri ile İlgili Kurallar:

Madde 93:

- (1) Devletin ve diğer kamu kuruluşlarının, genel yönetim ilkelerine göre yürütmeleyle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gereklidiği asıl ve sürekli görevler, kamu görevilleri eliyle yürütülür.
- (2) Kamu görevillerinin nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlüleri, ayıık ve ödenekleri ve diğer özlık işleri yasaya uygun olarak düzenlenir.

(3) Kamu görevillerinin atanmalarını onaylanmalarını, sürekli veya emeklilik hakkı veren kadrolara yerlestirilmelerini, terfilerini, nakillerini, emekliye sevklerini, azil ve görevden uzaklaştırma da dahil olmak üzere, disiplin işlemlerini yapmak üzere, tarafsız ve bağımsız organ veya kuruluşlar kurulur. Bu organ veya organların kuruluşu ve işleyışı yasa ile düzenlenir; Anayasının bu konudaki diğer kuralları saklıdır.

(4) Kamu görevilleri hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnaat olunan hususun ilgililiye açısından ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmanın istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması gereklidir. Bu ilkeleye uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakulamaz.

(5) Güvenlik kamu görevillerinin, özel yasa ile düzenlenen kuralları saklıdır.

(6) Üst kademe yöneticiliği yapan kamu görevilleri, ilgili bakan, Bakan ve Devlet Başkanının imzalarını taşıyan kararname ile atanır. Bu konudaki kurallar yasa ile düzenlenir.

Kamu Kurumunu Niteligindeki Meslek Kuruluşları:

Madde 94:

- (1) Kamu niteligindeki meslek kuruluşları, yasa ile kurulur ve organize edilir. Kurulular kendileri tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir.
- (2) Bu kuruluşların seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştırılmaz.
- (3) Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, demokratik ilkere uygun olamaz.

İ GÖRÜŞMELERİN, BEŞLİ KONFERANSIN ONAYINDAN GEÇİNİ BELİRLENEN DİSİSLERİ BAKANI MELİH ESENBEL:

Kıbrıs kendine özgü federatif bir Yapıya Sahip Olacaktır"

lüsua Lımanın İdaresi Tamamen Türk Yönetiminde Olacaktır

Meslek Haremi Melih Esenbel Kıbrıs devletinin içindeki özel ihmallerde federalasına dayalı bir hükümette eğitili bir yapıya sahip ola-

şılmasıyla toplanacak bezeli bir konferansın onayından geçeceğini söylemiştir. Melih Esenbel, 14 Ocakta resmen başlayacak olan ikili görüşmelerde öncue Lefkoşa havaaalanının yeniden işletmeye alınmasında tizerinde durulacağını ve bunun her İki toplum için de ortak ve eşit bir işletme amanızımlı usulüne göre tüm konuları ele almacaktır. Melih Esenbel, bu konuda bilgi verirken "Mağusa İl Özel İdare'nde olaçagını belirtti. Diğerleri Bakan, Lefkoşa havaaalanının ulasma-

şılmasının ardından da Türk garantilerle ilgili bir soruya卡通圖案，可能是一只兔子。

karşılık, garantiler konusunda manzılu hukuk tede okuduğu syla 100 Jim

şizyon içinde intellektosunun de varının esas olduğu görüşün eddir demisti.

Melih Esenbel, Yunanistan ile ülkenin soñulların gözünü it etti. Ulke arasında bir şart ona geleneksel yapsa ise yolu bulanıca silahları ile ugurlaştı. Yine de bir soruya karşılık böyle bir davranışın söz konusu olmadığını bildirmiştir.

ESENBEL'İN YORUMU

ESENBEL'İN YORUMU

KURU-SIKI TEHDİTLER

BAKIRGECE

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLDİR

KURUCUSU: Dr. Fazıl Küçük

TÜRK DEVLETİ DİN İLAHİSİ DİNDİR!

KARAR OYBİRLİĞİYLE VE ALKİŞLAR ARASINDA KABUL EDİLDİ

KÜLTÜR

MÜHENDİSLİK

İKTİSAD

TEKNOLOJİ

SPOR

SİYASİ

EDÜKASYON

DESTEK

ÇOK DİĞERLERİ

14 Şubat 1925

Yayınlanma Sayı: 1

14 Şubat 1925

Kıbrıs Cumhuriyeti Federe Türk devletinin İlani halen arasında büyük sevinç yaratmış, her taraf bayraklarla ve renkli ışıklarla süslentenmişdir. Resimde; tarihi kararın aldığı Meclis binası görülmektedir.

Başkanı İrmak, bu konuda bilgi veriken, Kıbrıs Otomobil Hükümeti olarak saygılı, Umut eder ki, bliit dinçer, bu sabah yuptıkları toplantı

kendinden gelen şanlı bir kılardır. Bu karara biz Türk Türk Yönetimi Yürütme Kurulu ve Meclisin birleşik olarak da aynı anlayışı ve aynı saygı dileğimiz ve de istedğimiz tarihi karar alınması biterin bir tek dev-

Federe Türk Devletinin İlânını dünyâ nasıl karşıladı?

FRANSIZ RADYOSU "BU KACINIMAZ OLMIŞTU" DEDİ

Dünya ajansları haberlerini de, Kıbrıs Federe Cumhuriyeti'nde federe Türk komadının İlân edilmesine geniş yer verdiler.

Dünya'nın 'belli başlı uluslararası haber ajansları, Kıbrıs Federe Türk Devletinin silvan edilmesini baş haber ola- rık verdiken haberleşti. Uluslararası radyolarunda, yeryüzündeki Afitma radyosu, İse saat 13.00 ve 14.30'da ilk ana haber billsinde, Kıbrıs Federe Cumhuriyetinin federe Türk hükümetinin kurulduğunu, kurulduğundan hig-

yen verenlilikten Afitma radyosu nun 14.30'da bir haberinde, Kıbrıs konusunda sadece yayınla- şrı haberin özeti suydu:

"Kıbrıs Rum hükümeti yap- tığı tekniklerle Türk tarafın dan okuru cevap alamazsa durumu Yunanistan hukukine fine de dârişmektan sonra B. M. Geçenlik Kongreyine göbi-

recek."

Paus radyosu saat 14.00'te bir haber bölümünde Kıbrıs Federe Türk Devletinin kurulmuşunu hukuki nedenlerde doğrudan belirttiğinden, gidiş etmeyebilgisi:

"UPI ajansı, Afitma'ın ver- diği haberde, Kıbrıs Federe Cumhuriyeti'nin İlânın Yeni ve tam anlamda hukuki değil, içim tarcı- bir sun普itz olduğu görüldüne yar vermiştir. Ajans, Yuna- tiladan hukuki sözleşmeli. Pana- yoluyla Zambiyas'ın, "Söylüye- sek hıfzı' görev yok. Bu ak- râm, URİ ajansı, basileant Afitma'da havayı dünyaya söyle- diğine dair açıklaması:

"Tenziz, Kıbrıs Türk Yine- timinin Lefkoşa'daki siga- masını duyurduğumur. Yum- nistan hükümetinin yıkıckı duraklı bir yetkilisi, 'Dün- rüm oldugunda ekoli kırılıyor, itmenin havasını,

İŞTE CEVAP: TÜRK DEVLETİ

FUAT VEZİROĞLU

Türk milletine şantajcılık boyun ezyorocégini hissededen Amerikan kongresi... Sarmaye, propaganda ve eski ıskançıları silfin olarak hukummak suretiyle Amerikan Kongresini silmeye çalıdızı siyasi madrasaz kasten Kümen asılı Amerikan parlamenteleri...

Pek nazi bir siyasi sıktır aburuyu rafatlıkla ka- buleden ve iç politika hapsipleri istihlakçı bulu- kan karısının yegi tıfar ve ne asılı olduktan beraberde bulunan öbük Amerikan parlamenteleri...

(Devrim Sayfa 4'te)

HEPİMİZE KUTLU OLSUN

MAHİDE

Hecim'in konuşması 40—45 yaşlarında bir va- tem yoneticiliçelidir. Hecim, fazla beklemeye tercih eder. Süra- si bir gerekçisi adında Türk ve Rum toplumları son savaş-

dileğim ve de istedğimiz tarihi karar alınması bekleniyor, konuşmayı doldurmak ve hem de bir tek dev-

“Sayın Rauf Denktaş,
Federal Kıbrıs Türk Devleti Başkanı
Lefkoşa.

Federal Kıbrıs Türk Devletinin İlânı dolayısıyla yüce Türk Milletine, başta zatıalları olmak üzere Kıbrıs Türk Toplumuna derin saygı ve bağlılıklarımı sunar, Cumhuriyetin gelecek gençlere gönülde mutlu ve özgürlük kaynağının olmasına gönülden dilerim.”

BEDREDDİN DEMİREL
Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri
Komutanı.

16 ŞUBAT 1975

Bağımsız Türk Devleti fikrinin yasal ve hukuki değeri

Bu yazı, halen yürürlükteki Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasası ve onun büyük ölçüde dayandığı temel hukuki ilkeler açısından Bağımsız Türk Devleti fikrinin incelenmesidir.

Bu incelemeye neden gerek duydum?

Anayasasında söz ve düşunce özgürlüğü tanınmış ve bunu yagma imkânı sağlamış her devlet gibi Kıbrıs Türk Federe Devleti vatandaşlarını da şiddette baş vurmamak kaydı ile Bağımsız Türk Devleti veya bir başka görüşü tutmak ve savunmak hakları vardır. Oysa iktidarlar, anayasalar tarafından sınırlanmış, her türlü eylem, işlem ve söyleyicileri anayasa ya uygunluk şartı ile meşru kabul edilmiştir. İktidarlar, "Hukukun Üstünlüğü İkisi"nin doğal sonucu olarak anayasaya uymak ve buna ilâveten anayasayı öngördüğü gayeleri gerçekleştirmekle ödevlidirler.

Uyulacak ilkeler ve gerçekleştirilecek gaye ya ni iktidarın görev ve yetki alanı anayasalarda belirlenmiştir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Anayasası da böyle bir alanı çizmiş, getirdiği temel ilkeler ve amaçlar bakımından uyacak ve uygunlayacak iktidar sınırlamıştır.

İşte bu inceleme, bu sınırlar açısından Bağımsız Türk Devleti görüşünün yerini belirleyecek, görüşün hukuki ve yasal içeriği, nakkı veya naksızlığını ita desi olacaktır.

Bağımsız Türk Devleti görüşünün bu sınırlar içinde değerlendirilmesi, idare makamlarınca uygulanmaya konusuya ilkunge sahip görülmemesindendir.

20 Mayıs, 1976 tarihli ve 22 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasası yem bir devletin hukuki statüsünü belirtti.

Temel bir hukuki uke circa kadar bu Anayasa nin 4'üncü maddesinin 2'nci ikrası "yasama, yürütme ve yargı organlarını, devlet yönetimi makamları ni ve "İnsueri" ou anayasının hükmüleri ile bağışlıdır.

Bu ikrası anlamını açıklar, Devletin bütünlük organı

ve yetki sınırları Federal Devlet sistemi yolundadır. Bu sisteme giden yoldan sapmak anayasanın gaye rinden ayrılmak, anayasaya aykırı onnaktan başka bir biçimde nitelendirilemez.

Bu anayasal huküm ve gerçekler açısından varılan açık ve kesin sonuç sudur: Varılan siyaseti aşamada Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasasının, öngörülgü ve amaç bildiği devlet sistemi Bağımsız Kıbrıs Federal Cumhuriyetidir. Anayasamız bunu bir başka devlet sekiline izin vermeyen bir biçimde, yasal ve siyasal bir gerçek olarak "Devlet yönetimi makamları nun ve kişişerin" önünde koymaktadır. Böyle oturucu Bağımsız Türk Devleti nikâh de anayasa unda de cayanaksız ve illâsa mankum kâmiâtlardır.

Anayasa'nın Bağımsız Türk Devletini reddedişindeki esas, alâşımının olduğu gibi bağımsız Kıbrıs Federal Cumhuriyetini ana gaye olarak tanımlamasıdır.

Bağımsız Türk Devleti görüşünün yasal yönüne dair gücü bir dayanak danır ve dâr.

Bu Kıbrıs Türk Federe Devletinin yâla organı olarak görev yapan ve bu yetkiye kurulmuş Kıbrıs Türk Federe Meclisinin 2 Kasım 1976 tarihli "Kararı"dır.

Devlet yönetiminde en çok söz sahibi organ niteliğini taşıyan, millet aânia egemenlik denilen gücü temsil eden yasama organıdır.

Kıbrıs Türk Federe Meclisi tarafından 2 Kasım 1976 tarihinde alınan kararın içeriği, "Kıbrıs Türk Federe Devletinin Kıbrıs sorununa ilişkin" görüş ve çözüm esâslarını benîemiş olmasıdır. Kıbrıs Türk Federe Meclisince Kıbrıs Türk Federe Devletini onumsediği esâslar olarak kabul ve işten itâkatın 1'inci maddesi şudur:

"Kıbrıs Cumhuriyeti bağımsız, egemen ve îki bölgeli Federal bir Cumhuriyet olacak, bu gergânevde îki toplum her alanda eşit hak ve yetkilere sahip olacak". Bu karar tamamen anayaseye uygun ve anayasının gayeleri doğrultusunda bir karardır.

Bu kararın açıkça ortaya koymuğu gergânevdeki temsilcisi olan Meclis'in de Federal bir devlet rejî

Komünist Akel Partisi Sekreteri Papayuanu ve Sosyalist Edeç Partisi Başkanı Vassos Lissarides ise açıklamaların ertelemesini sert bir dille eleştirdiler.

İşte günde idd.

DEMIREL NE DEDİ?

ANKARA: Başbakan Süleyman Demirel, Kıbrıs konusunda hükümet ortağı partiler arasında görüş ayrılığı olmuştu söyleli ve "hükümetin programında yazılı olanlar vardır," dedi.

Demirel, Bakanlar Kurulu toplantıından iktidarken gazetecilerin sorularını cevaplandırdıken, Makarios ile Denktaş arasında yapılan görüşmenin Federal Devlet çetinliğinden gerçekleşmesi için yapılan gizli görüşmenin gerçekleşmesi için yapılan gayretlerden birisi olduğu söyledi.

GÖRÜŞME YERİNDE GÜVENLİK TEDBIRLERİ ALINMIŞTI

LEFKOŞA: KTED başkanı Rauf Denktaş, dün Makarios'a yaptığı görüşmeye sıkı güvenlik tedbirleri çerçevesinde gitti. Denktaş'a bir minibüs ve otobüs eşlik etti.

Görüşme yerine berberketle deş anı Devlet Başkanı Denktaş, gazetecilerin sorularını cevapladı. Devlet Başkanı, soruları cevapladı.

Görüşmenin yankıları

Avrupa Konseyinde ilgi ve memnuniyet yaratır

LESKOÇA: Kıbrıs Rum ve Türk toplumları liderlerinin 14 yıldan sonra Lefkoşa'da bir araya gelmeleri Avrupa Konseyi çalışmalarının yapıldığı Strasbourg'ta ilgi ve memnuniyukla karşılandı.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin sabahki çalışmalarından birlikte çıkan Türk ve Yunan Dışişleri Bakanları Çağlayangil ve Bitsios, Denktaş - Makarios görüşmesi konusunda basına görüşlerini açıkladılar.

Türkiye Dışişleri Bakanı Çağlayangil, "Önemli olan görüşmenin netice verecektir. Kıbrıs konusunda geçmişe değil, geleceğe bakmak gereklidir" dedi.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Bitsios, "Denktaş'la Makarios'un karşı karşıya gelmelerinin yapıcı bir sonucu ulaşması dileğimde" bulundu.

Kıbrıs Rum Yönetimi Dışişleri Bakanı Hristofides, bu konudaki görüşle-

rini açıklarken "önemli olan başlangıç değil sonuçtur" dedi.

Hristofides, Kıbrıs'ta serbestçe çalışma, serbest dolaşım ve oturma haklarını saglayacak bir federasyonu reddetmiyeceklerini, ancak Konfederasyona karşı olduklarını söyledi.

İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Croslan ise, "her görüşme büyük adımların bağlangıcıdır. Kıbrıs konusunu, Amerika Birleşik Devletleri başkan yardımcısı Mondale ile de görüşeceğim" dedi.

Hollanda Dışişleri Bakanı Max Van Der Stoel ile Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Ackerman da, Denktaş - Makarios görüşmesinden duydukları memnuniyeti belirttiler.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi toplantısı sonunda, dönem başkanı Yunanistan Dışişleri Bakanı Dimitrios Bitsios bir basın toplantısı düzenledi.

MUHALEFET OLUMLU KARŞILADI

LEFKOŞA: Dünki Denktaş, Makarios görüşmesi, Kıbrıs Türk Muhalefet'in ilgilerinde de

FIKRET KURSAT'IN ITIRAFI KİBRİSTA KOMANDO VARDIR

Kıbrıs Türk Federatif Devleti Eğitim, Öğrenim ve Kültür İşleri Bakanlığına bağlı Gençlik, Spor ve Kültürel İpleri Dairesi Müdürü ve Kıbrıs Türk Ulusal Ocakları Derneği Genel Başkanı Fikret Kırıal, Adaya 'KOMANDO' itfaat edildiğini doğrulamıştır. Kırıal, otorite, içişleri ve Kültürel İşleri Bakanlığının 1977 Mali Yılı Çalışma programını ve Plan Komisyonu ve Plan Komisyonu

KÖF, Öğrenci sorunları konusunda Bakanlığı

Kıbrıslılar Öğrenim ve Genelklik Federasyonu 15. yüncü olağan genel kurul toplantısını yaparak yesit İİ Kararları aldı. Öğrenci sorunlarının tartışıldığı kongrede RTFD Eğitim Bakanlığının bitirilen yazışmaların bir mektup da onaylandı. Mekkupta söyle de-

SKTFD Eğitim Bakanlığının öğrencisi sorunlarının coğulu çözümlenmemiş duruyor. Yeni ders yılına girenlerken Kıbrıslı öğrencilerin yine yurt sorunu ile karşıya. Hala daha Ankarada yetersiz yuricta arkadaşları yerlerde yatmak istediler. İstanbul ve Ankara'da hala bir dəfə bir mektup da onaylıyor.

Sayılmayan bir konferansın ardından eğitim bakanlığından bir mektup da onaylıyor. Mekkupta söyle de-

gündetili durumunu korumakta devam ediliyor. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

Sayılmayan bir konferansın ardından eğitim bakanlığından bir dəfə bir mektup da onaylıyor. Mekkupta söyle de-

gündetili durumunu korumakta devam ediliyor. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

Sayılmayan bir konferansın ardından eğitim bakanlığından bir dəfə bir mektup da onaylıyor. Mekkupta söyle de-

gündetili durumunu korumakta devam ediliyor. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

Uyardı

İhtisas sorunumuz ilk maktabda. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

Sayılmayan bir konferansın ardından eğitim bakanlığından bir dəfə bir mektup da onaylıyor. Mekkupta söyle de-

gündetili durumunu korumakta devam ediliyor. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

Sayılmayan bir konferansın ardından eğitim bakanlığından bir dəfə bir mektup da onaylıyor. Mekkupta söyle de-

gündetili durumunu korumakta devam ediliyor. Verilen bütün sözlerin içeriği de kanızması sonucu alınmadı. Uzayın yönetimine katılmaya istekli öğrencilerin ortada çözümlenmemiş duruyor.

RUM İDDİALARI

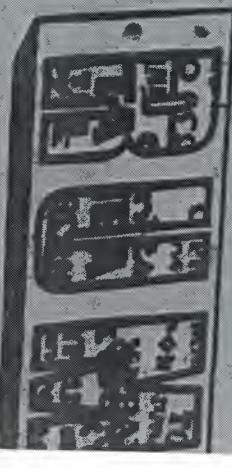
Rum gazeteleri dün Küzceteyden kovulan Rumlar dan birinin Yesilköy 65 yaşında Lisandros Kumis sakat arabasında çekilmiş bir fotoğrafı yayınlama makta ve bu adının Türk askerleri tarafından sakatlandığı iddia etmektedir. FILEXTERHEROS gazetesi bu fotoğrafı ilgili yazısında söyle de-

mektedir.

Türkiye Başbakanı Mihmet Ciftciyi, Rıza İşledikleri cinayetler dolayısıyle Türkmen Ayağı Konseyi İnsan Hakları Komisyonu tarafından şiddetle protesto edilmesi tır. Rakat Kıbrıstaki gericiler Demirel yataklarını maketler. Türk askerleri Türk ilçelerini işledikleri cinayetlerdeki Türk askerlerini öldürmektedir. Diz çökerek edilmeyecək bir ka-

nıtılabilir. Lisandros Kumis, 6 Ocak'a kadar gayet sağlıklı bir kişiyeysdi. Sindi ise sakat arabası ile ha-

reket edebilmektedir. Diz çökerek edilmeyecək bir ka-

TÜRKİYE GELMESEYDİ..

(Baştarafı 1. Sayfada)

Biz de bu ortama bir daha geri dönmemek azim ve kararında bir toplum olarak, Türkienenin 1974 de Kıbrısın ve Kıbrıslıların imdadına koşmaması halinde ne gibi trajik gelişmeler olabileceğini canlı belge, delil ve örnekleriyle ortaya koymalı, pisilikliktan vazgeçip dünya kamu oyunu yeterince aydınlatmalıyız. Bu işlerin ziyafetler, kokteyllerle olmayıcağını ve planlı bir şekilde herseyin önceden saptanıp hemen ivedi olarak harekete geçilmesi gerektiğini dış aleme gerçekleri anlatmanın bize düşen tarihsel bir ödev olduğunu artık kavramalıyız.

Eğer, dünya kamu oyuna anlatılacak, duyurulacak haklı bir davamız görüşümüz, tezimiz varsa, bunun en iyi şekilde yansımada daha fazla geç kalma malıyız. Çünkü bizim ihmaliüz yüzünden hasıl olan boşluklar, çok hilekar Yunan ve Rum propagandası arafından hemen doldurulmakta ve bunlar yüzde yüz haksız ve temelsiz olduğu halde, aleyhimize kullanılmaktadır. Biz bu uyuşukluktan en erken zaman ita sityılıp gerçekleri duyurma ve dünya kamu oyunu aydınlatma göreviyle şimdi, şu anda karşı karşıya olduğumuza derhal kavramalıyız..

HALKIN SESİ

Reklip Ses!

HAKKIN SESI VE HALKIN DILIDIR

TÜRKİYE'NİN ÖNCESİ GÜNKÜ GörüşMEYİ UMUT VERİCİ BİR ADIM OLARAK DEĞERLENDİRDİĞİ AÇIKLANDI

Ankara (Basın-Yayın): Türkiye Devlet Bakan ve Dışişleri Bakan Vekili Sevfi Öztürk tarafından Kıbrıs konusundaki son gelişmeler hakkında dün basına şu yazılı açıklama yaptı:

"1963 den bu yana bir araya gelmemen olan İki toplum liderinin görüşmelerini umut verici bir adım olarak değerlendiriyoruz.

Sayın Denktas'ın Kıbrıs meselesinin bitirilmesini ele almak amacıyla Başpiskopos Makarios'a anılan görüşmelerin yapılması hususundaki önerisi şüphesiz uzaşıcı ve barışçı bir girişimdir.

Kıbrıs sorununa adlı ve sürekli bir çözümün,

iki toplumun iççe değil de yan yana eşit hakları yaşayacaktır, bağımsız, federal bir devlet sistemi ne dayalı olacak hukuki programımızda ön görülmüştür. Bu makasla, bilindiği gibi, hükümetin iki toplum arasında Kıbrıs sorununun bitirilmesini kapsayan kesintisiz bir müzakere yönünden başlatılması için elinden gelen çabayı gözlemlerini tamamlamıştır.

Biz bu bakımından, Denktas - Makarios görüşmelerinin devamını arzulamakta ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dr. Waldheim'in de istiraku ile 12-13 Şubat tarihlerinde ada'da yapacağı bli-

dirilen tercihleri memuriyette karşılamaktayız.

Amac iki toplumun ayrı adatta yan yana federat bir devlet çatısı altında barış ve huzur içinde yaşamasını olduğuna göre, aralarındaki mescideleri direkt mizakereler ile çözümlemeleri kananızıca en makul ve isabetli yoldur. Kıbrıs'ın hâlinin başlatılması için elden gelen çabayı gözlemlerinde yaşamasını garanti etmiş bir devlet sıfatıyla Türkiye, toplumlararası görüşmelerin yeniden ve en yüksek düzeyde başlatılmasına yol açabilecek bu görüşmelerin samimiyet ve iyi niyetle sır- dürülmesi halinde, olsunlu sonuglara ulaşabileceğini kanaatin inançına etmektedir."

Denktaş-Makarios Görüşme

MAKARIOS'UN DENKTAŞ'IN MEKTUBUNA CEVABI

"FEDERATİF BİR ÇÖZÜM ŞEKLİNİ

DENKTAŞ MAKARIOSLA YAPTIĞI Görüşmeyeyle ilgili ayrıntılı bilgi verdi

NOTLAR

- Denktaş ile Makarios 1963 yılından bu yana ilk kez bir araya gelerek bu kadar uzun süre görüştü. Görüşmenin başlamasından önce siyasi gözlemciler görüşmenin kısa süreceğini sanmalarına rağmen uzun sürdü. Bu nedenle de görüşmelerin olumlu geçtiği anlaşılıyor.
- Toplantıya Özel Temsilci Perez de Cuellar'dan başka kimse alınmadı. Türk Gazeteciler Türk - B.M. sınırında, Rum gazeteciler de Rum - B.M. sınırında beklediler. Denktaş'ı görüşme yerine B. M. Barış Gücü Kurmay Başkanı Toillotson Denktaş'ın resmi arabasına binerek götürdü.
- KTFD Başkanı Denktaş, Barış Gücü kontrollündeki bölgeye girmeden önce Albay Celalettin Akın tarafından karşılanarak kendisine hoş geldiniz denildi. Gününe önemi dolayısıyle Türk Barış Kuvvetlerinin aldığı tedbirler mükemmel oldu.
- Dünkü tarihi görüşme Rauf Denktaş'ın aynı zamanda doğum gününe raslıyor. Bir hafta önce de Makarios'un isim günü idi.

AKKINCI sorununun toprak ile
toplumun çözümünden sonra ne
köylerine, ne kadar göçme-
erine donebileceginin sapta-

gi yazılı demeçte, Rauf Denktaş'ın bu girişimiyle, Türk toplumunun barışçı bir çözüme ulaşma yolundaki iyi niyetini bütünsüzlüğüne bir defa daha gösterdiğini belirtti.

Waldheim

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Waldheim, KTFD Başkanı Rauf Denktaş'la, Başpiskopos Makarios arasında yapılan görüşmenin toplumlararası görüşmelerin yeniden başlatılması yolunda atılmış olumlu

nuşurken, Genel Sekreterin Denktaş - Makarios görüşmesinin ortadaki zorlukların çözümüne yardımcı olabileceği ve diyalogun süreceğini ümit ettiğini söylediğini de belirtti.

Lambrias

Yunanistan'da Enformasyonla görevli Devlet Bakanı Lambrias Denktaş - Makarios görüşmesi konusunda verdiği demeçte, Yunanistan Hük-

kümetinin Makarios başkanlığındaki Kıbrıs Rum Yönetimi desteklediğini söylemekle yetindi.

Klerides

Toplumlararası görüşmelerdeki eski Rum Temsilcisi Giafas Klerides, Brükselde verdiği demeçte, Denktaş-Makarios görüşmesini toplumlararası görüşmelerin başlangıcı olacağı biçiminde yorumlamak için vaktin henüz erken olduğunu söyledi.

Bunun gene de memnuniyet verici olduğunu kaydeden Klerides, Kıbrıs sorununun Tür-

kiye'yle Yunanistan arasında varılacak bir anlaşmayla çözümleneceğini öne sürdü.

Klerides ayrıca Washington'da, Birleşik Amerika'lı yöneticilerden, AET ülkeleriyle yapılacak temaslardan sonra Ankara ve Atina hükümetleri nedeninde, Kıbrıs sorununun çözümü için girişimlerde bulunacağı givencesini aldığı da bildirdi.

DENKTAS PARTİ LİDERLERİNE

Efpa'nı! İlgiyi önlemenin tek yolu hayvan üretimini artırmak

TAHIL YAPRAK KURDUMA KARŞI BU NAFTA 60 BIN DÖNÜMLÜK ALANDA Mİ CADELE VAR

sonra köylü ve üreticimiz kendi imkân ve kendi şartlarıyla bu zararlı sinekle mücadele etmeye olanağına kavuşmuş olabilir.

NARENCİYE İHRACI

Bayrak Televizyonu izleyicilerinin Sorun Sora lımlı programının yayınlandığı sırada telefon e-derek narenciyenin ihrac edilemediği görüşünü duymaları üzerine Gida-Tarım ve Hayvancılık Bakanı İrsen Küçük geçen yıl Ocak ayı sonu itibarıyla ihrac edilen narenciye nin 12 bin tonken bu yıl 20 bin ton'a yükseldiğini

Kıbrıs Türk Ekonomisi İç İşamada Canlanacak

Türk
makinat
sürdür
mak zo

**KIBRIS'TA BİR İNCELEME YAPAN FRANSIZ HABERLER AJANSI MUHABIİRI, ADA
DA 12 KİŞİYE BİR ASKER DÜŞTÜĞÜNÜ BELİRTTİ**

lara gö
ti, Tür
in yeni
ğlamak
ingleton
mas ve
r baskı
ada de
Hump
erî yar
gru bir
da Süp
lmekte
lamıştır.
Ufukbire
daki iki
de bir arada
imkânsız
toplulu
si münük
olmayan
bir uyu

LIEFIKOSA: France Presse Ajansının Adadaki son duru mu anlatması igin Kıbrısa göndereceği bir özel muhabiri, Adadaki iki topluluğun kontrolleri altındaki bölgelerde yaptığı incelemelerden sonra,hei topluluğu da ayrı bir ekonomik program hazırlama gra şablonlarında belirtmiştir.

Muhabir, tarihte ender ola rak bu kadar ufak bir toprak üzerinde, nüfusa göre bu ka dar çok askere rastlandı. Ço bir asker düşürüldü hapse lamıştır.

Ufukbire göre, artık Ada de bir arada yaşayabilecekleri imkânsız hale gelmiş ve iki topluluuk arasında doldurulma si münük olmayan bir uyu

rum ağırlıktır.

Güvenlik Konseyi, uygulanmamayaçık tedbirler alırsa, Adada, özellikle B. M. Barrs Gittine ve Ingiliz işbirine karşı şiddet hazırlıklarının yeniden başlaması kuşkusuz muh temeldir.

Muhabir yeni federe devle tini kurduğu bölgede Kıbrıslı Türk Yönetimi'nin ictisadi bakanlığından münüküm olduğu katar gibi çabuk kealkonmağa gitti. Prof. Orhon, Kıbrıs Türk ekonomisinin bir yılın kalmadan caçılabilir olacağı kamışında olduğunu da sözlerine ekledi.

Doktor Alper Orhon, en acılı suçularından birinin Rumi bölgelerinden gelen Kıbrıslı Türk göçmenlerin yerlesirmesi olduğunu, ayrıca him larmı ihyaçlarına göre istihdam edilmelerinin de gerekeceğini belirtti.

Yeni devletin Pınarlıma, ve Koordinasyon Balkan, daha

Orhon adadaki bu genel sözlerini ekleyerek, şüre

ni içasmine, yeniden can landırmayı tasarladığı söyledi. Bu içasmine sunlardır: Tanrıma yeni bir hanke kazanma, yeni bir hanke kazanma, sanayinin harekete temellidir.

Muhabir, yeni federe devle tini kurduğu bölgede Kıbrıslı Türk Yönetimi'nin ictisadi bakanlığından münüküm olduğu katar gibi çabuk kealkonmağa gitti. Prof. Orhon, Kıbrıs Türk ekonomisinin bir yılın kalmadan caçılabilirliği kamışında olduğunu da sözlerine ekledi.

Doktor Alper Orhon, en

acılı suçularından birinin

Rumi bölgelerinden geilen Kıbrıslı Türk göçmenlerin yerlesirmesi olduğunu, ayrıca him larmı ihyaçlarına göre istihdam edilmelerinin de gerekeceğini belirtti.

Yeni devletin Pınarlıma, ve

sonra tam ırıntısı fazla

nü sözlerine ekleyerek, şüre devletin özellikle Avrupa'da 18 yabanca devlette ticari ilişkiler kurmuş olduğunu, Türk

yeşin Barrs Hanekâh'dan önce bölgelerde faaliyet gösterilmesi ve turizm faaliyet lenin, yeniden başlatılması Prof. Orhon, Kıbrıs Türk ekonomisinin bir yılın kalmadan caçılabilirliği kamışında olduğunu da sözlerine ekledi.

Doktor Alper Orhon, en

acılı suçularından birinin

Rumi bölgelerinden geilen Kıbrıslı Türk göçmenlerin yerlesirmesi olduğunu, ayrıca him larmı ihyaçlarına göre istihdam edilmelerinin de gerekeceğini belirtti.

Yeni devletin Pınarlıma, ve

da

Ulfatmaca

1 2 3 4 5 6 7 8 9

ECONOMIST DERGİSİNİN VASINA GÖRE,

Güvenlik Kongayı Türk'üne

“KİYIS TÜRK FEDERE DEVLETİ’NİN Oluşturmaşısı Ve Kurucu Meclisi”

ZAMM NECATI

Oyuna sunulması.

Anayasa hukukunda on gelişmelerle göre yeni bir anayasa yapmak için daima bir Kurucu Meclis toplanması gerekir. nekte, anayasanın değişirilmesi bahis konusu olduğunda ise, yasalama oranlarında bu yetkili verilmesi beklenir veya başka sistem uygulanmaktadır.

Kurucu Meclis müessesesi çok yeni bir müessesedir. Kurucu Meclis, milletin yarattırmakla, beni K. Meclisden uzak tırma kalktı. İsmim çağrılıp and ictığım ana kâya mefti halkı oylaması da durumumun ne olacağım belli devildi. Sinir sav-

ORTA EĞİTİM'E ÇAĞRIM

ÖZKER ÖZGÜRLÜK

Yöğun bir kavgadan sonra Kurucu Meclis'de dirabildik. Bir cesit sınır savasına dönünen bu amazlığa hiç gerek olmuyabilirdi. Ancak bir-iki arkadaşımız — Bizi özker Özgür temsil edeceğini daha iyi, saptanışına kapıldilar ve simlerini yaptılar.

İktidar da bunu fırsat bildi ve o da Orta Eğitimi temsil etmesi pahasına, beni K. Meclisden uzak tırma kalktı. İsmim çağrılıp and ictığım ana kâya mefti halkı oylaması da durumumun ne olacağım belli devildi. Sinir sav-

Sesi

KKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR

Kurucusu: Dr. Fazıl KÜÇÜK
112 Göme Caddesi, Lefkoşa, Kıbrıs
Tel: 7341-2-3 Telex 6873 HESI TR

Yıl: 35 — Sayı: 10993

Efes
PISEN
SIRASI

HİBRİSTA HALKIN 7. 80 Efes PİSEN İÇ

“Hİ KORUTÜRK, YABANCI MİSYON ŞEFLERİNE Hİ TABEN ÇOK ÖNEMLİ BİR KONUSMA YAPTI

“ARASI VUMUSAMAYA KATKIDA BULUNMAKTADIR”

«GİZLİ KLİS raporu» hakkında açıklama yaptı

İş aranması leab eder, ni hileri şüpheli hatırlatılarak söyle denildi.

“Bu müracaatin Avrupa In devrede Rum müracaatinin Av san Hakkari sözleşmesi uygun olup olmadığının komisyonca ni, inanmadığınız bir şekilde ve Türkiye'nin gıyabunda Ince görüşmelerde devamlı ve yolun bulunacağına inanınız.”

“Bu müracaatin kabul edilmez, arıtrık konuşmasının son unda de kordiplomatik olmamaları Kıbrıs'ta itti topluma dayalı olarak kurulmuş bir dili komisyon, bu görevlerini yerine

rek söyle devam edildi:

“Komisyon bundan sonrağı de incelemeler yapılmasına izin verileceğini belirttiğim, an-

cak KEPFD tarafından yapıla-

cazıbelerin de kabul edi-

lir incelemesi saflasına hukme-

ni, inanmadığınız bir şekilde

ve Türkiye'nin gıyabunda Ince

görüşmelerde devamlı ve

yolun bulunacağına inanınız.”

Sözleşmenin 26. maddesi ge-

reliince meseleni ligli tarafı-

nın istihdâyle ve müşhûse bir

gözüm yolunu araştırmak su-

retiyle incelenmesi gereken

“Komisyonun raporu bu se-

lerinin kendilerine başparçalı
gi takdirde, Türk kesiminde
de incelemeler yapılmasına izin
verileceğini belirttiğim, an-

cak KEPFD tarafından yapıla-

cazıbelerin de kabul edi-

lir incelemesi gereğinden ko-

misyon başkanına bildirilir

de kaydedidi.

“Ba teşhîerin komisyon tara-
findan Türk milâhazârlarıyla
kabul edilmeyenin harâşdan

kilde hazırlanmış. Rapor
esseş kâdar mercî olan Avrupa
Kölesiçi Bakanlar Komitesinde
bundan sonrağâ sefiha, gönügl
loçuktur. Bu gârâmelerde, mo-

lîp şâkiyetlerin de kabul edi-
lir incelemesi gereğinden ko-
misyon başkanına bildirilir

de kaydedidi.

Selâlin hukuki yönüyle tâbi
te, siyasi yönü üzerinde de
önemle dâvûlâtktır. Komisyon
başından beri hâsârî ile tale

lamasında, Avrupa İnsan Hâ-
ber sözleşmesi hükümlerini
edinişti,

Deşîleri Bakanlığının açı-
lamasında, Avrupa İnsan Hâ-
ber sözleşmesi hükümlerini
göre, gâlli olan ve Avrupa

Konseyinde hemzî gorusulan
bu müracaatin kabul edilmesi
oldağunu komisyonla bildirilen
ve özlilikle uluslararası anla-

şâsi hukukişiniz gâzîelerin
rasâda durumu bûşn zâlibâ
la bir kere dâha ortaya koja
câtîr. Bu gârâmelerin, sîri
gözelidî, da hâvedâlidî.

“Komisyonun raporu bu se-
en Avrupa Konseyi üyesi ülke